БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 32 (779)

13 ФЕВРАЛЬ ЧОРШАНБА 1957 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Область, ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этишни республикалар қарамоғига топшириш тўғрисида

ҚОНУН

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. Иттифоқчи республикалардаги область ва ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этиш иттифоқчи республикалар қарамоғига топширилсин.

Янги область ва ўлкалар тузилишини тасдиқлаш СССР қарамоғида эканлиги тўғрисидаги кўрсатма СССР Конституциясидан чиқариб ташланиб, иттифоқчи республикалар составида янги автоном республикалар ва автоном областлар тузилишини тасдиқлаш ССР Иттифоқи қарамоғида қолдирилсин.

Шу муносабат билан СССР Конституцияси 14-моддасининг «е» банди қуйидагича баён этилсин:

«е) иттифоқчи республикалар составида янги автоном республикалар ва автоном областлар тузилишини тасдиқлаш».

2-модда. СССР Конституциясининг 22-моддасида кўрсатилган маъмурий область ва ўлкалар шу моддадан чиқариб ташлансин.

Шунга мувофиқ, шунингдек «СССР Олий Совети Президиумининг балкар, чечен, ингуш, қалмиқ ва қарачай халқларининг миллий автономиясини тиклаш тўғрисидаги Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида»ги Қонун муносабати билан СССР Конституциясининг 22-моддаси қуйидагича баён этилсин:

«22-модда. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси: Бошқирдистон, Бурят-Мўғулистон, Доғистон, Кабарда-Балкар, Карелия, Коми, Марий, Мордва, Шимолий Осетия, Татаристон, Удмурдистон, Чечен-Ингуш, Чувашистон, Ёқутистон автоном совет социалистик республикаларидан; Адигей, Тоғли Олтой, Яҳудий, Қалмиқ, Қарачай-Черкес, Тува, Хакас автоном областларидан иборат».

3-модда. СССР Конституциясининг 26 ва 27-моддаларида кўрсатиб ўтилган маъмурий областлар бу моддалардан чиқарилиб, улар қуйидагича баён этилсин:

«26-модда. Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасига Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси киради».

«27-модда. Тожикистон Совет Социалистик Республикасига Тоғли Бадахшон автоном области киради».

4-модда. СССР Конституциясининг 28-моддаси қуйидагича баён этилсин:

«28-модда. Иттифоқчи республикаларда область, ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этиш иттифоқчи республикалар қарамоғидадир».

5-модда. 23, 29, 29-а ва 29-б моддалари СССР Конституциясидан чиқариб ташлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 йил 11 февраль.

Иттифоқчи республикаларнинг суд тузилиши тўғрисида қонун чиқаришни, гражданлик, жиноят ва процессуал кодексларни қабул қилишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисида

ҚОНУН

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1-модда. Иттифоқчи республикаларнинг суд тузилиши ва суд ишларини юритиш тўғрисида қонун чиқариш, шунингдек гражданлик ва жиноят кодексларини қабул қилиш иттифоқчи республикалар қарамоғига топширилиб, суд тузилиши ва суд ишларини юритиш тўғрисида қонун чиқариш асосларини, гражданлик ва жиноят қонунлари чиқариш асосларини белгилаш ССР Иттифоқи қарамоғида қолдирилсин.

2-модда. Ушбу Қонуннинг 1-моддасига мувофиқ, СССР Конституцияси 14-моддасининг «х» банди қуйидагича баён этилсин:

«х) суд тузилиши ва суд ишларини юритиш тўғрисида қонунлар чиқариш асосларини, гражданлик ва жиноят қонунлари чиқариш асосларини белгилаш».

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1957 йил 11 февраль.

СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Қарори

Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссиясини тузиш тўғрисида

СССР Олий Советининг Миллатлар Совети қайд қиладики, ленинча миллий сиёсатнинг амалга оширилиши натижасида совет социалистик республикалари ўз иқтисодий ва маданий тараққиётларида катта муваффақиятларга эришдилар. Иттифоқчи республикалар қардошларча маҳкам ҳамкорлик қилиб, ўз экономикаларини ва маданиятларини ривожлантириш, СССР даги барча миллатлар ва халқларнинг ижодий кучларини ҳар томонлама яшнатиш йўлидан оғишмай бормоқдалар.

Халқ хўжалигини планлаштиришни янада яхшилаш ва иттифоқчи республикаларнинг талабларини ҳар томонлама ҳисобга олиш, республикалардаги хўжалик ва социал-маданий қурилиш масалаларини уларнинг иқтисодий, миллий ва бошқа хусусиятларига мувофиқ равишда тўғрироқ ҳал этишни таъминлаш мақсадида СССР Олий Советининг Миллатлар Совети **қарор қилади:**

1. СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссияси тузилсин.

2. Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссияси зиммасига қуйидаги вазифалар юклансин:

а) нисбий маълумотларни ўрганиш ва ҳисобга олиш асосида иттифоқчи республикаларда хўжалик ва социал-маданий қурилиш соҳасидаги таклифларни Миллатлар Совети учун тайёрлаб бериш;

б) хўжалик қурилиши соҳасида, шунингдек халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, шаҳар ва қишлоқларни обод қилиш, уй-жой ва маданий-маиший қурилиш соҳасида бирор тадбир ўтказиш тўғрисида иттифоқчи республикаларнинг талабларини дастлаб қараб чиқиш;

в) СССР Олий Совети тасдиқига тақдим этиладиган халқ хўжалик планларининг иттифоқчи республикалар иқтисодий ва маданий тараққиёти вазифаларига мувофиқлиги тўғрисида Миллатлар Совети учун хулосалар тайёрлаш.

3. Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссияси ўз вазифаларини бажариш учун СССР ва иттифоқчи республикаларнинг давлат органларидан зарур материаллар олиб туради, билимдон экономистларни ишга жалб этади ва ўз ишига доир масалалар тўғрисида СССР ва иттифоқчи республикаларнинг тегишли министрликлари, бошқармалари ва илмий муассасалари билан консультациялар ўтказади.

4. Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссияси Миллатлар Советининг депутатлари орасидан Раис ва ҳар қайси иттифоқчи республикадан иккитадан вакил — жамъи ўттиз аъзодан иборат қилиб сайланади.

5. Автоном республикалардан, автоном областлардан ва миллий округлардан Миллатлар Советига сайланган депутатларга тегишли автоном республика, автоном область ва миллий округ манфаатларига таллуқли масалалар кўрилганда Иқтисодий комиссия ишида қатнашиш ҳуқуқи таъминланади.

Москва, Кремль
1957 йил 11 февраль.

СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Қарори

Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссиясини сайлаш тўғрисида

Миллатлар Совети Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссиясини қуйидаги составда сайлашга **қарор қилади:**

Комиссия Раиси

Ивашченко Ольга Ильинична — Ужгород сайлов округидан депутат;

Комиссия аъзолари

РСФСР ДАН

Хохлов Иван Сергеевич — Москва қишлоқ сайлов округидан депутат;
Петрушчев Алексей Егорович — Орша сайлов округидан депутат;

УКРАИНА ССР ДАН

Бутенко Григорий Прокофьевич — Красноград сайлов округидан депутат;
Филиппов Иван Маркелович — Измаил сайлов округидан депутат;

БЕЛОРУССИЯ ССР ДАН

Авхимович Николай Ефремович — Рогачев сайлов округидан депутат;
Киселев Тихон Яковлевич — Кобрин сайлов округидан депутат;

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАН

Камолов Собир — Қўқон сайлов округидан депутат;
Абдураззоқов Малик — Тошкент-Киров шаҳар сайлов округидан депутат;

ҚОЗОҒИСТОН ССР ДАН

Ташенев Жумабек Аҳметович — Актюбинск сайлов округидан депутат;
Қаржовбаев Ғабдулла Шалқарович — Зайсан сайлов округидан депутат;

ГРУЗИЯ ССР ДАН

Лабахуа Архип Миронович — Гульрипш сайлов округидан депутат;
Цимакуридзе Кондратий Сократович — Самтредиа сайлов округидан депутат;

ОЗАРБАЙЖОН ССР ДАН

Рагимов Содиқ Гажияралиевич — Геокчай сайлов округидан депутат;
Таирова Таира Акпер қизи — Сабиробод сайлов округидан депутат;

ЛИТВА ССР ДАН

Нюнка Владас Юозович — Расейняй сайлов округидан депутат;
Аугустинайтис Владас Иозович — Пабраде сайлов округидан депутат;

МОЛДАВИЯ ССР ДАН

Гладкий Дмитрий Спиридонович — Страшени сайлов округидан депутат;
Шчелоков Николай Анисимович — Корнешти сайлов округидан депутат;

ЛАТВИЯ ССР ДАН

Пельше Арвид Янович — Резекне сайлов округидан депутат;
Плудон Матис Янович — Талси сайлов округидан депутат;

ҚИРҒИЗИСТОН ССР ДАН

Чуркин Василий Нестерович — Талас сайлов округидан депутат;
Қулатов Тўрабой — Пржевальск сайлов округидан депутат;

ТОЖИКИСТОН ССР ДАН

Додхудоев Назаршо — Кўктош сайлов округидан депутат;
Турсунов Раҳимбобо — Мурғоб сайлов округидан депутат;

АРМАНИСТОН ССР ДАН

Заробян Яков Никитович — Гори сайлов округидан депутат;
Тухикян Нуник Месроповна — Артик сайлов округидан депутат;

ТУРКМАНИСТОН ССР ДАН

Қурбонов Омон — Казанжик сайлов округидан депутат;
Муродов Ота — Каахки сайлов округидан депутат;

ЭСТОНИЯ ССР ДАН

Мюрисеп Алексей Александрович — Ракверес сайлов округидан депутат;
Тинурист Эдгар Густавович — Пярну қишлоқ сайлов округидан депутат.

Москва, Кремль
1957 йил 11 февраль.

СССР Олий Советининг олтинчи сессияси

ИТТИФОҚ СОВЕТИДА

11 февралда тўртинчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси ўз ишини давом эттирди. Эрта билан соат 10 да Иттифоқ Советининг мажлиси бўлди. Бу мажлис палата Раисининг ўринбосари депутат **З. С. Омарова** раислигида ўтди.

Иттифоқчи республикаларнинг суд тузилиши тўғрисидаги қонунчиликни, гражданлик кодекси, жиноят кодекси ва процессуал кодексни қабул қилишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисидаги масала юзасидан бўлган музокараларда депутатлардан **Н. И. Мусхелишвили** (Грузия ССР), **А. Г. Бондарь** (Белоруссия ССР), **Е. Ф. Полишчук** (Украина ССР) сўзга чиқдилар. Илгари сўзга чиққан депутатлар каби бу депутатлар ҳам Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари комиссиялари томонидан тақдим этилган қонун проектини тасдиқлаш тўғрисидаги таклифни қувватладилар, иттифоқчи республикаларда суд ишларини яхшилаш юзасидан бир қанча мулоҳазаларни айтдилар.

Шундан кейин Иттифоқ Совети иттифоқчи республикаларнинг суд тузилиши тўғрисидаги қонунчиликни, гражданлик кодекси, жиноят кодекси ва процессуал кодексни қабул қилишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисидаги Қонунни бир овоздан қабул қилади.

Шундан кейин палата СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлашга ўтади. Доклад қилиш учун сўз СССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **А. Ф. Горкин**га берилади.

Палата СССР Олий Совети Президиумининг СССР Олий Совети бешинчи ва олтинчи сессиялари ўртасидаги даврда қабул қилинган Фармонларини тасдиқлайди.

Иттифоқ Совети кун тартибининг навбатдаги моддасини — область ва ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга киришади.

Иттифоқ Совети Қонун лойиҳалари комиссиясининг аъзоси депутат **Т. М. Зуева** доклад қилди. Депутат Зуева айтадики, ҳар иккала палатанинг Қонун лойиҳалари комиссиялари томонидан биргаликда тайёрланган Қонун проекти область ва ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этиш ҳуқуқини иттифоқчи республикаларга топширишни кўзда тутади. Бу эса иттифоқчи республикаларнинг давлат суверенитетини янада кўпроқ мустаҳкамлаш ва Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлаш йўлидаги янги қадамдир.

Докладчи мамлакатимизда маъмурий-территориал тузилиш масаласи сиёсий ва халқ хўжалиги нуқтаи назаридан катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлайди. Бу масаланинг тўғри ҳал этилиши давлат аппаратининг фаолиятини пухта уюштиришга ёрдам беради, меҳнаткашлар оммасини давлатни бошқариш ишларига кенг жалб этиш имконини беради, шунингдек жойларда совет ҳокимияти органлари томонидан кенг миқёсда олиб борилаётган хўжалик-ташкилотчилик ва маданий-тарбия ишларини яхшилашга ёрдам беради.

Шундан кейин сўзга чиққан депутат **Н. М. Соколов** (Воронеж области) айтадики, Қонун проектида область ва ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш кўзда тутилган. Бу чора тамомила тўғридир.

Янги Қонун проекти,— дейди депутат **Қ. Муртазоев** (Ўзбекистон ССР), — СССР халқларининг бузилмас дўстлиги йил сайин мустаҳкамланиб бораётганлигини, халқларимизнинг ўзаро ишончини, уларнинг улуғ социалистик Ватанга садоқатини исбот этувчи ёрқин далилдир.

Нотиқ маъмурий-территориал тузилиш масалаларининг шу вақтгача ҳаддан ташқари марказлаштирилган тартибда ҳал этилганлиги кейинги вақтларда республикаларнинг экономикаси ва маданияти тез ривожланганлиги, уларнинг совет қурилиши соҳасидаги тажрибалари ортганлиги ва малакали миллий кадрлар ўсиб етишганлиги сабабли ҳозирги куннинг талабларига жавоб беролмайди, деб ҳисоблайди. Ҳар бир иқтисодий районни батафсил билган республика органлари янги қонун қабул қилинганидан кейин маъмурий тузилишга доир зарур масалаларни ўзлари ҳал эта оладилар.

Депутатлардан **Т. Сидиқбеков** (Қирғизистон ССР), **Н. Т. Подольский** ҳам (Хмельницкий области) ўз нутқларида Қонун лойиҳалари Комиссиялари томонидан тақдим этилган Қонун проектини қувватладилар.

Музокаралар тамом бўлади. Иттифоқ Совети область ва ўлкаларнинг маъмурий-территориал тузилишига доир масалаларни ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисидаги Қонунни бир овоздан қабул қилади.

Шундан кейин палатанинг мажлиси ёпилади.

МИЛЛАТЛАР СОВЕТИДА

Соат 16 да Миллатлар Советининг мажлиси очилди. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари депутат **Н. Е. Авхимович** раислик қилди.

Иттифоқчи республикаларда суд тузилиши тўғрисидаги қонунлар чиқаришни, граждан кодекси, жиноят кодекси ва процессуал кодексни қабул қилишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш ҳақидаги масалани муҳокама қилиш давом этди. Кеча бўлгани каби бугун ҳам депутатлар сўзга чиқиб, қонун проектида таклиф қилинаётган чоралар иттифоқчи республикаларнинг суверенитетини янада кўпроқ мустаҳкамлайди, давлатнинг қонун чиқариш фаолиятида ҳар қайси республиканинг конкрет хусусиятларини чуқур ҳисобга олишга имкон беради деб уқтириб ўтдилар. Музокараларда депутатлардан **К. Кондучалова** (Қирғизистон ССР), **В. Ю. Нюнка** (Литва ССР), **Ж. Хўжаев** (Қорақалпоғистон АССР) сўзга чиқдилар.

Миллатлар Совети иттифоқчи республикаларнинг суд тузилиши тўғрисида қонунлар чиқаришни, граждан кодекси, жиноят кодекси ва процессуал кодекс қабул қилишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш ҳақидаги Қонунни бир овоздан қабул қилади.

Бешинчи сессия билан олтинчи сессия ўртасидаги даврда СССР Олий Совети Президиуми қабул қилган Фармонлар тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Секретари **А. Ф. Горкин** доклад қилди. Палата бу Фармонларни тасдиқлайди.

Сўнгра область ва ўлка маъмурий-территориал тузилиши масалаларини ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш масаласи муҳокама қилинади. Бу ҳақда Миллатлар Совети Қонун лойиҳалари комиссияси аъзоси депутат **Т. С. Горбунов** доклад қилади.

Ҳар иккала палатанинг Қонун лойиҳалари комиссияси бу Қонун проектини тайёрлаётган вақтда, деди докладчи, КПСС XX съездининг иттифоқчи республикаларнинг ҳуқуқларини янада кенгайтириш тўғрисидаги қарорларига асосланиб иш олиб борди. Маълумки, кейинги йилларда иттифоқчи республикаларнинг хўжалик ва маданий қурилиш соҳаларидаги ҳуқуқлари кенгайтирилди, бу республикаларда янги иттифоқ-республика министрликлари тузилди, ўтган уч йил давомида 15 мингга яқин саноат корхонаси иттифоқ қарамоғидан олиниб, республикалар қарамоғига ўтказилди.

Докладдан сўнг музокаралар бошланди. Биринчи бўлиб сўзга чиққан депутат **Ф. И. Пизнак** (Украина ССР) иттифоқчи республикаларнинг хўжаликни бошқаришдаги роли ошиб кетганлигини гапириб ўтди. У, СССР Олий Совети муҳокамасига қўйилган Қонун проектини тасдиқлашни таклиф этди.

Сўнгра сўзга чиққан депутатлар **М. А. Абдураззоқов** (Ўзбекистон ССР) ва **З. Н. Сабитова** (Қозоғистон ССР) ҳам ҳар иккала палата Қонун лойиҳалари комиссиялари томонидан киритилган Қонун проектини қувватлаб гапирдилар.

Миллатлар Совети область ва ўлка маъмурий-территориал тузилиши масалаларини ҳал этишни иттифоқчи республикалар қарамоғига топшириш тўғрисидаги Қонунни бир овоздан қабул қилади.

Палата Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссиясини тузиш масаласини муҳокама қилишга ўтади.

Сўз Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. Т. Лацисга** берилади. У, палата раҳбарлари номидан Иқтисодий комиссия тузилсин деган таклиф киритади. Ўртоқ Лацис Миллатлар Советининг Иқтисодий комиссиясини тузиш тўғрисидаги таклиф КПСС XX съездида кўтарилганлигини эслатиб дедики, бу комиссия хўжалик ва маданий қурилиш масалаларига доир барча иттифоқчи республикалар учун мақбул бўладиган ва уларнинг умумий манфаатларига мос бўлиб тушадиган ягона нуқтаи назарни ишлаб чиқишни таъминловчи орган бўлади. Миллатлар Совети Иқтисодий комиссиясининг фаолияти миллий республикаларнинг хилма-хил ҳамма хусусиятларини ва ўзларига хос манфаатларини мамлакатимизнинг хўжалик ва маданий қурилишида янада кўпроқ даражада ҳисобга олишга имкон беради.

Комиссияни Раис ҳамда ҳар қайси иттифоқчи республикалардан иккитадан вакил — жами ўттиз аъзодан иборат қилиб тузиш мўлжалланади. Унинг ишида автоном республикалар, областлар ва миллий округлардан Олий Советга сайланган депутатлар ҳам қатнашадилар. Иқтисодий комиссия ўз ишига йирик мутахассисларни жалб қилиши мумкин.

Депутатлар **С. Нуритдинов** (Ўзбекистон ССР), **А. А. Гендриксон** (Эстония ССР), **В. П. Онишченко** (Украина ССР) Иқтисодий комиссия тузиш тўғрисидаги таклифни қувватлаб чиқдилар.

Палата Миллатлар Советининг бир раис ва ўттиз аъзодан иборат Иқтисодий комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Комиссияга раис қилиниб депутат О. И. Ивашченко (Украина ССР) сайланди.

Шу билан Миллатлар Советининг мажлиси тугайди.

12 февраль эрталаб соат 10 да Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси бўлади. (ТАСС).

СССР орден ва медаллари топширилиши

11 февралда Кремлда СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошилов қишлоқ хўжалиги соҳасида эришган муваффақиятлари учун мукофотланган СССР Олий Совети депутатларидан бир группасига орденлар топширди.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. Ф. Горкин мукофотлаш тўғрисидаги Фармонларни ўқиб эшиттирди.

СССР Олий Советининг Қозоғистон ССР дан сайланган депутатларидан катта бир группаси қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштиришда эришган муваффақиятлари учун, ғалланинг ялпи ҳосилини ва ғалла тайёрлашни анча кўпайтирганликлари учун ҳукумат мукофотига сазовор бўлди. К. Е. Ворошилов Қозоғистон КП Марказий Комитетининг иккинчи секретари Н. И. Журинга, Жанубий Қозоғистон область, Пахтаорол районидаги Ворошилов номли колхознинг звено бошлиғи ўртоқ Асилбековага ва бошқаларга Ленин ордени топширди, 7 кишига Меҳнат Қизил Байроқ ордени топширилди.

Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштиришда эришган муваффақиятлари учун 5 кишига Ленин ордени ва 5 кишига Меҳнат Қизил Байроқ ордени топширилди.

Шундан кейин К. Е. Ворошилов СССР Олий Советининг Ўзбекистон ССРдан сайланган бир группа депутатларига орденлар топширади.

Қорақалпоғистон АССР, Чимбой районидаги Молотов номли колхознинг звено бошлиғи Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Сапарбоевага Ленин ордени билан бирга «Ўроқ ва Болға» олтин медали топширилади.

Пахтачиликни ривожлантириш ва ирригация иншоотлари қурилиши соҳасидаги катта ва самарали ишлари учун Ўзбекистон КП Қорақалпоғистон область комитетининг собиқ секретари О. Маҳмудовга Ленин ордени топширилди. Депутатлардан: Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министри В. А. Билбасга, Ўзбекистон КП Бухоро шаҳар комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Омоновага, Ҳамза номидаги Ўзбек давлат театрининг директори С. Эшонтўраевага Меҳнат Қизил Байроқ ордени топширилади. Қорақалпоғистон АССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг бош хирурги У. Холмуродовга «Ҳурмат Белгиси» ордени топширилди.

Мукофотланганлар номидан Қозоғистон КП Марказий Комитетининг иккинчи секретари Н. И. Журин ва Ўзбек давлат театрининг директори С. Эшонтўраева сўзга чиқдилар.

К. Е. Ворошилов ҳукумат мукофотларини топшириб бўлгандан кейин ҳозир бўлганларга қарата қисқача нутқ сўзлайди.

Пировардида, К. Е. Ворошилов мукофотланганларни яна бир марта самимий ва чин кўнгилдан табриклаб, уларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат тилади.

Мукофотларни топшириш вақтида Қозоғистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Д. Яковлев, Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ж. А. Ташенов, Қозоғистон ССР Министрлар Советининг Раиси Д. А. Кунаев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси С. Камолов ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

Ўзбекистон ССР Министрлар Советидан

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республиканинг кекса халқ усталари ва меъморларидан бири, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг фахрий аъзоси Уста Ширин Муродовнинг узоқ давом этган оғир касалликдан кейин 1957 йил 12 февралда вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдиради.

СССР Олий Советининг олтинчи сессияси

КЕЧА КРЕМЛДА

12 февралда Москвада Катта Кремль Саройида СССР тўртинчи чақириқ Олий Советининг олтинчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат ўнда Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди.

Залда жуда кўп меҳмонлар —. Москва саноатининг новаторлари, олимлар, совет маданияти арбоблари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, партия ва совет ходимлари ўтирибди. Дипломатик корпус ложалари лиқ тўлган. Совет ва чет эл мухбирлари ўтирибдилар.

Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, А. И. Кириченко, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, Л. И. Брежнев, Н. А. Муҳитдинов, Д. Т. Шепилов, Е. А. Фурцева, Н. М. Шверник, А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов ўртоқлар ҳукумат ложаларида пайдо бўлганларида уларни депутатлар ва меҳмонлар гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

Миллатлар Советининг Раиси депутат **В. Т. Лацис** раислик қилади. Олий Совет кун тартибидаги навбатдаги масалани муҳокама қилишга — СССР Олий суди тўғрисидаги Низомни тасдиқлашга ўтади. Иттифоқ Совети Қонун лойиҳалари Комиссиясининг Раиси депутат **М. А. Яснов** доклад қилди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XX съезди, деди у, барча партия ва совет органлари зиммасига совет қонунларини хушёрлик билан ҳимоя қилиш, қонунсизлик ва ўз бошимчаликнинг ҳар қандай кўринишини қатъият ва қаттиқ қўллик билан тугатиш, социалистик ҳуқуқ тартибини ҳар қандай бузишга қарши курашиш вазифасини юклади.

Докладчи дедики, кейинги вақтларда область ва ўлка судларининг, иттифоқчи ва автоном республикалар Олий Судларининг роли жуда кўтарилди.

Сўнгра ўртоқ Яснов СССР Олий суди тўғрисидаги Низом проектининг асосий масалаларига тўхталиб ўтди. Низом проектида шу нарса кўзда тутиладики, СССР Олий суди составига унинг СССР Олий Совети томонидан сайланадиган аъзолари билан бир қаторда иттифоқчи республикалар Олий Судларининг раислари ҳам мансаб бўйича киришлари лозим. СССР Олий Судининг ишида уларнинг бевосита қатнашуви барча иттифоқчи республикалар территориясида социалистик одил судловнинг ягона принципларини изчиллик билан қўлланишга ёрдам беради. Яна шу нарса кўзда тутиладики, СССР Олий Судининг ҳамма коллегиялари, шу жумладан Ҳарбий коллегия ҳам ҳамма ҳолларда ишларни албатта халқ маслаҳатчиларининг иштироки билан биринчи инстанция тариқасида кўришлари лозим, бу эса социалистик одил судловга чуқур демократик характер беради, суд органларининг обрўйини тағин ҳам юқори кўтаради.

Транспорт ходимлари томонидан содир бўлаётган жиноятларнинг сони анча камайиб қолганлиги сабабли Қонун лойиҳалари Комиссиялари транспорт коллегиясининг, шунингдек транспорт судлари бутун системасининг ҳам бундан буён давом этиши учун зарурият қолмади деб ҳисоблайдилар, шу сабабли комиссиялар уларни тугатиш тўғрисида таклиф киритадилар.

СССР Олий Суди тўғрисидаги Низомнинг қабул қилиниши дейди пировардида депутат М. А. Яснов, одил судловни амалга оширишда иттифоқчи ва автоном республикалардаги суд органларининг ролини анча оширади ва иттифоқчи республикалар суверенитетини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Депутат М. А. Яснов доклади юзасидан бўлган музокараларда депутатлардан **Г. Я. Рудь** (Молдавия ССР), **П. Сеитов** (Қорақалпоғистон АССР), **Р. А. Руденко** (Ворошиловград области) ҳамда эски составдаги СССР Олий Судининг аъзоси **Н. К. Морозов** сўзга чиқдилар. Улар СССР Олий Суди тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш кераклигини айтдилар.

СССР Олий Совети ҳар қайси палатада алоҳида-алоҳида овозга қўйиб, СССР Олий Суди ҳақидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисидаги Қонунни қабул қилади. Транспорт судларини тугатиш тўғрисидаги Қонун ҳам қабул қилинади.

Сўнгра Олий Совет эски составдаги СССР Олий Судининг ваколат муддати тугаганлиги сабабли СССР Олий Судини сайлашга ўтади. Ҳар иккала палата Оқсоқоллар кенгашининг топшириғи билан сўзга чиққан депутат **Д. С. Коротченко**нинг таклифига биноан Олий Суд Олий Суд раиси, Раиснинг икки ўринбосари, СССР Олий Судининг тўққиз аъзоси ва йигирма халқ маслаҳатчисидан иборат қилиниб сайланади. СССР Олий Судига раис қилиниб депутат **А. Ф. Горкин** сайланди. Ўртоқ А. Ф. Горкин бу вазифага сайланиши муносабати билан СССР Олий Совети Президиумининг Секретари вазифасидан озод қилинади. СССР Олий Совети Президиумининг Секретари қилиб депутат **М. П. Георгадзе** (Грузия ССР) сайланди.

Шундан сўнг СССР Олий Совети кун тартибидаги охирги масалани — халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга ўтди. СССР Ташқи Ишлар Министри депутат **Д. Т. Шепилов** доклад қилди. Унинг доклади катта эътибор берилиб тингланди ва қарсаклар билан неча марталаб бўлиниб турди.

Ўртоқ Д. Т. Шепилов доклади

Ўртоқ Д. Т. Шепилов ўз докладининг бошида дейдики, бир-бирига қарама-қарши икки ижтимоий тузумнинг тинч-тотув яшашига қаратилган йўл Совет давлати ташқи сиёсатининг негизидир. Катта ва кичик ҳамма мамлакатларнинг суверен ҳуқуқларини ҳурматлаш, бошқа давлатларнинг ички ишларига қатъиян аралашмаслик, ўзаро муносабатларда тўла тенгҳуқуқлилик — ташқи сиёсатимизнинг бузилмас принциплари мана шулардир.

Докладчи Совет ҳукуматининг халқаро кескинликни юмшатиш мақсадида кейинги йилларда катта ишлар қилганлигини эслатиб ўтади. Ҳаммага маълумки, Совет Иттифоқи актив иштирок қилгани ҳолда 1953 йилда Кореядаги урушни тўхтатишга муваффақ бўлинди, 1954 йилда Ҳинди-Хитойдаги уруш ўчоғи ўчирилди, Австрия масаласи бартараф қилинди. Совет ҳукуматининг ташаббуси билан Совет-Югославия муносабатлари нормаллаштирилди. СССР билан Германия Федератив Республикаси ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилди. Совет Иттифоқи Америка Қўшма Штатлари, Англия ва Франция ҳукуматлари бошлиқларининг 1955 йил ёзида Женевадаги кенгашида бўлиб ўтган дўстона фикр олишув натижасида тўрт давлат ҳукуматларининг бошлиқлари ўзларининг «халқаро кескинликни юмшатиш ва давлатлар ўртасида ишончни мустаҳкамлаш ишига ҳисса қўшишни истаганликларини» ҳамда «уруш хавфини йўқотишга ва қурол-яроғлар юкини камайтиришга» интилаётганликларини айтдилар.

Биз, деди ўртоқ Шепилов, Совет Иттифоқининг буюк давлат бўлган Ҳиндистон билан, шунингдек Индонезия, Миср, Сурия, Афғонистон ҳамда Осиё ва Африканинг бошқа мамлакатлари билан дўстона ҳамкорлиги мустаҳкамланганлигини айниқса хурсандчилик билан қайд қилмоқдамиз. Халқимиз Камбоджа, Судан, Цейлон, Тунис, Либерия, Непал билан дипломатик муносабатлар ўрнатилганлигини табриклади. СССР билан Япония ўртасида муносабатлар нормаллаштирилганлиги катта аҳамиятга эгадир. Бу эса ҳар иккала мамлакат ўртасида амалий ҳамкорлик қилиниши учун кенг истиқболлар очиб беради.

Совет Иттифоқи билан чет мамлакатларнинг давлат арбоблари ўртасида шахсий алоқалар анча ривожланиб кетди. Булганин ва Хрущев ўртоқларнинг Ҳиндистонга, Бирмага ва Афғонистонга, шунингдек Англияга бориб келганликлари ғоят катта сиёсий аҳамиятга эгадир. Ўртоқ Ворошиловнинг Финляндияга, ўртоқ Микояннинг Осиё мамлакатларига бориб келганликлари, шунингдек Совет ҳукумати бошқа раҳбарларининг чет мамлакатларга бориб келганликлари яхши натижалар берди.

Халқ демократияси мамлакатларининг ва бошқа кўпгина давлатларнинг раҳбар давлат ва жамоат арбоблари Совет Иттифоқига келиб кетдилар.

Совет Иттифоқининг ташаббусига биноан парламент делегацияларини ўтган йилдан бошлаб бир-бирларига юбориб туриш самарали ривожланди, СССРнинг иқтисодий ва маданий халқаро алоқалари кенгайиб борди.

Халқаро кескинликнинг бир мунча юмшаганлиги зўр бериб қуролланиш сабабли инсоният устига тушаётган оғир юкни камайтириш йўлини очиб берди. Совет ҳукумати қуролсизланиш ишини тўхтаб турган нуқтасидан силжитмоқ учун жиддий куч ва ғайрат сарфлади. Совет ҳукумати ўз қуролли кучларини иккинчи томон қисқартирмагани ҳолда ўзи анча миқдорда — 1.840 минг киши миқдорида қисқартиб, шунга яраша мудофаа харажатларини ҳам камайтирди. Совет Иттифоқи Порккала-Уддаги ўзининг ҳарбий базасини 1956 йил январида Финляндияга топширди. Хитой, Польша, Чехословакия ва бошқа халқ демократияси мамлакатлари ҳам ўзларининг қуролли кучларини ва ҳарбий харажатларини анча камайтирдилар.

1956 йил 17 ноябрда Совет ҳукумати қуролсизланиш тўғрисида янги муҳим таклифлар қилди. Бу таклифлар шу масала устида битимга келиш имкониятларини анча осонлаштиради.

Хўш, Ғарбдаги етакчи давлатлар Совет Иттифоқининг, халқ демократияси мамлакатларининг ва барча тинчликсевар кучларнинг тинчликни мустаҳкамлаш учун бундай астойдил интилаётганликларига жавобан нималар қилдилар?

Фактлар шуни кўрсатадики, шу давлатларнинг ҳукмрон доираларида ташқи сиёсат соҳасида икки тенденция ўртасида кураш бораётир. Энг хушёр арбоблар ўз мамлакатларининг миллий манфаатлари халқаро кескинликни юмшатишни талаб қилаётганлигини тушунадилар. Бироқ, бу мамлакатларнинг сиёсатида бунга қарама-қарши бўлган иккинчи тенденция 1956 йилнинг охирида устун бўлиб олди.

Ўзининг тамаъгирлик мақсадларини миллий манфаатлардан юқори қилиб қўяётган, тинчлик ва хавфсизлик манфаатларидан юқори қилиб қўяётган шу иккинчи тенденция тарафдорларига халқлар ўртасида ҳамкорликни мустаҳкамлаш йўли сира ёқмаётир. Шу сабабли улар Совет Иттифоқи ва бошқа тинчликсевар давлатларнинг халқаро вазиятни соғламлаштиришга қаратилган ташаббусини қўллаб-қувватлаш у ёқда турсун, балки аксинча икки асосий йўналиш бўйича — Шарқдаги миллий озодлик ҳаракатига қарши ва социалистик мамлакатларнинг улуғ ҳамкорлигига қарши ошкора ҳужумга ўтишга уриниб кўрдилар.

Шундай қилиб, аслини олганда, муайян империалистик доиралар тинч-тотув яшаш идеясини қабул қилишдан бўйин товламоқдалар ва халқаро проблемаларни ҳал қилмоқ учун аввалгидек зўравонлик методларини қўлланмоқчи бўладилар.

Албатта, бунда катта роль ўйнаётган нарса шуки, монополиячилар зўр бериб қуролланишни тўхтовсиз давом эттирмоқ учун халқаро кескинликдан фойдаланадилар, чунки улар ҳарбий материаллар етказиб бериш йўли билан жуда катта фойда олмоқдалар. Маълумки, Шимолий атлантик блоки тузилганидан бери ўтган етти йил ичида шу блок қатнашчилари зўр бериб қуролланишга 364 миллиард доллардан кўпроқ пул сарфладилар. 1957 йилда НАТО мамлакатларининг ҳарбий харажатларини тахминан яна 5 — 8 процент кўпайтириш мўлжалланмоқда. Ҳозирги вақтда АҚШ қуролланишга ҳақиқатда уруш йилларида сарф қилган миқдорда маблағ сарфламоқда. Чунончи, Америка Қўшма Штатлари 1940 йилдан то 1945 йилгача бўлган давр ичида ҳарбий мақсадларга ўрта ҳисоб билан йилига 42,2 миллиард доллар пул сарфлаб келган бўлсалар, 1957 — 1958 бюджет йили учун АҚШда 45,3 миллиард доллар, ўтган урушлар билан боғлиқ мажбуриятлар бўйича тўланадиган тўловларни қўшиб ҳисоблаганда эса, 57,3 миллиард доллар пул сарфлаш планлаштирилмоқда, бу эса давлат бюджетидаги ҳамма харажатларнинг 77 процентини ташкил қилади. Бундай ҳарбий бюджет қурол-яроғлар ишлаб чиқаришни касб қилиб олаётган монополиялар учун чинакам олтин конидир. Шундай бўлгач уларнинг қайси бири ўзлари олаётган фойдаларнинг камайишини хоҳлайди?

Лекин шу билан бир вақтда бошқа сабабларнинг ҳам таъсири бўлди. КПСС XX съездидан кейин буржуа дунёсининг бефаҳм стратеглари партиявий ҳаётимиз ва давлат қурилишимизнинг турли соҳаларидаги хатолар ва камчиликларни ўзимиз танқид қилаётганлигимизнинг моҳиятини нотўғри изоҳладилар, ваҳоланки, бу танқид ленинчи партиямизнинг бузилмас монолитлигини ва совет ижтимоий тузумининг улуғ ҳаётий кучини кўрсатувчи далил эди. Улар ўз хаёлларидаги нарсани ҳақиқат деб фаҳмлаб совет тузуми қандайдир «эволюция» қилаётир, пролетариат диктатурасининг «баъзи жиҳатларидан» воз кечаётир ва гарчи «оппоқ» бўлиб қолмаса ҳам, ҳар ҳолда «пуштироқ» бўлиб қолаётир деб умидвор бўлабошладилар.

Буржуа дунёсининг стратеглари Шарқдаги миллий озодлик ҳаракатининг қуввати ва кучига ҳам очиқдан-очиқ хато баҳо бердилар.

Аммо империалистлар социалистик мамлакатларнинг қудрати тинмай ўсиб бораётганлигига, бу мамлакатлардаги халқларнинг маънавий-сиёсий бирлиги мустаҳкамланиб бораётганлигига, совет тузуми буржуа режимлари томонига «эволюция» қилаётир деган ҳар қандай уйдурмалар қуруқ хом хаёл бўлиб чиққанлигига қаноат ҳосил қилганларидан кейин, Шарқда мустамлака қуллигини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш тўғрисидаги орзулар бутунлай пуч хаёл эканлигини тушунганларидан кейин, ана шундан сўнг улар халққа қарши фитналар ва ҳарбий авантюраларнинг заҳарли қуролини яна ишга солдилар.

Англия, Франция, Исроилнинг Мисрга қарши агрессияси шу тариқа вужудга келди, Венгриядаги контрреволюцион исён шу тариқа пайдо бўлди. Буларнинг ҳаммаси кенг равишда ўйланган яхлит стратегия планининг бир бўлаги эди.

Бу план авторлари жаҳон миқёсидаги аҳволни икки зарба уруш билан ўз фойдаларига ўзгартирмоқчи бўлган эдилар. Бироқ улар ўз кучларига ортиқча баҳо бердилар ва социализм лагери кучларига, шунингдек Шарқ мамлакатларидаги миллий озодлик ҳаракати кучларига етарли баҳо бермадилар. Улар ўз ҳисобларидан жуда янглишдилар ва қақшатғич кучга эга бўлган икки ёқлама қарши зарбага учрадилар.

Сўнгра ўртоқ Шепилов Мисрдаги империалистик агрессиянинг сабоқлари тўғрисида гапиради.

Агрессияни бошлаб беришдан иборат хунук ролни ўз устига олган Исроил тўғрисида гапирмаганда ҳам Англия билан Франция аввало **ҳарбий мағлубиятга** учрадилар. Сўнгра Англия билан Франция **иқтисодий жиҳатдан мағлубиятга** учрадилар, чунки уруш натижасида уларнинг экономика соҳасидаги қийинчиликлари жуда кескинлашиб кетди ва АҚШга қарамликлари жуда кучайиб кетди. Ниҳоят, Англия билан Франция Мисрга қарши қилинган урушда оғир **маънавий-сиёсий мағлубиятга** учрадилар. Уларнинг Шарқдаги таъсирига жуда ёмон путур етди.

Бу сабоқлар шу вақтгача замон билан баробар қадам ташлашдан бош тортиб келаётганларни огоҳлантириб қўйиши лозим эди. Аммо шунга қарамай, ҳозир ҳам империалистларнинг Араб Шарқи мамлакатларига қарши ва аввало, Мисрга, Сурияга, Иорданияга, Яманга, Саудия Арабистонига қарши ҳийла-найранглари тўхтамаётир, бу эса барча тинчликсевар халқларни безовта қилмаслиги мумкин эмас.

Ўт билан мана шу тариқа ўйнашишни давом эттираётганлар шуни ҳисобга олишлари керак эдики, ижтимоий тараққиётнинг муқаррар қонунлари ўтказаётган таъсирни бевосита ҳарбий авантюралар ҳам, очиқдан-очиқ қилинаётган ҳийла-найранглар ҳам тўхтата олмайди. Ўзини озод қилиш учун курашга қўзғолган халқларга чет эллар ҳукмронлигини зўрлаб ўрната оладиган куч жаҳонда йўқ.

Венгрияда четдан уюштирилган контрреволюцион қўзғолоннинг енгилганлиги, шунингдек агрессорларнинг Мисрдаги мағлубияти, дейди докладчи, **зўравонлик позициясига таянувчи империалистик сиёсатнинг катта мағлубиятга учраганлигини кўрсатади ва капиталистик системанинг заифланиши давом этаётганлигини кўрсатувчи янги далил бўлади.**

Венгриядаги ва Яқин Шарқдаги воқиаларнинг ривожланиши, фитначилар ва агрессорларнинг тез яккаланиб ва мағлубиятга учраб қолганлиги партия XX съездининг кўрсатиб берган қоидалари ҳаққоний ва ҳаётийлигини таъкидлаб берди. Партия XX съезди, ҳозирги замон шароитида уруш фатал муқаррар бир нарса эмаслигини, урушларнинг олдини олиш ва тўхтатиб қўйиш мумкинлигини, халқаро миқёсда кучларнинг ҳозирги нисбати мавжуд бўлиб турган бир шароитда социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашини таъминлайдиган сиёсат бирдан-бир реалистик сиёсат эканлигини кўрсатиб ўтган эди.

Иккинчи томондан, Мисрдаги воқиалар ва Венгриядаги воқиалар КПСС XX съездининг тинч-тотув яшаш сиёсатининг эълон қилиш билан огоҳлантириб айтган гаплари нақадар ўз вақтида айтилган муҳим гаплар эканлигини ҳам кўрсатди. КПСС XX съезди шу билан бир вақтда уқтириб ўтдики, «биз ниҳоятда хушёр бўлиб туришимиз лозим. Модамики, ер юзида капитализм мавжуд экан капиталистик монополияларнинг манфатларини ифодаловчи реакцион кучлар ҳарбий авантюралар ва агрессиялар қилишга бундан буён ҳам интила берадилар, уруш бошлаб юборишга урина берадилар».

Сўнгра ўртоқ Шепилов тинчлик ва халқлар хавфсизлигининг асосий қўрғони бўлган социалистик лагернинг халқаро вазиятга ўтказаётган ижобий таъсири тўғрисида гапиради. Социалистик лагерь мамлакатларининг қардошларча ҳамкорлик қилаётганлиги давомида **халқаро муносабатларнинг янги типи** вужудга келди. Социалистик мамлакатлар ўртасидаги алоқалар тўла тенгҳуқуқлилик, территориаль бутунликни, давлат мустақиллигини ва суверенитетини ҳурматлаш асосига, бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик асосига қурилмоқда.

Ишлаб чиқариш янги усулининг афзалликлари, эркин мамлакатлар ўртасидаги қардошларча ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамлашиш муносабатларининг тобора кўпроқ мустаҳкамланаётганлиги социалистик лагердаги барча давлатлар экономикасининг барқ уриб ўсишини, халқ фаровонлиги ва маданиятининг тўхтовсиз юксалиб боришини таъминлаётган ҳал қилувчи шартдир. Шуни айтиб ўтиш кифоя қиладики, 1956 йилда СССР ва халқ демократияси мамлакатларида саноат маҳсулотининг ҳажми урушдан олдинги даражага нисбатан тўрт баравардан зиёдроқ кўпайди, айни вақтда капиталистик мамлакатларда эса атиги 90 процент кўпайди, холос. 1956 йилда саноат ишлаб чиқаришининг урушгача бўлган даражасидан Германия Демократик Республикаси 2,2 баравар, Чехословакия 2,7 барвардан зиёдроқ, Руминия қарийб 3,3 баравар, Венгрия 3,2 баравар, Польша 5 баравардан зиёдроқ, Болгария 6 баравардан зиёдроқ, Албания тахминан 11 баравар ўсиб кетди ва ҳоказо. Улуғ Хитой индустрияни ривожлантиришда жуда катта тараққиётга эришди. Хитойда биринчи даражалик техника асосида индустриянинг ўнлаб тармоқлари янгидан барпо қилинди ва барпо қилинмоқда. Кейинги беш йил давомида социалистик мамлакатлар саноатининг ривожланиши суръатлари капиталистик мамлакатлар экономикасининг ривожланиш суръатларидан 2,6 баравар ошиб кетди.

Империалистлар социалистик давлатларнинг ривожланишига халақит бермоқ учун бутун куч ва ғайратларини сарфламоқдалар. Жумладан, Американинг эркин давлатларни иқтисодий камситиш сиёсати, халқ Хитойи билан савдо-сотиқ қилишни тақиқлаб қўйганлиги, барча социализм мамлакатларига иқтисодий тазйиқ ўтказаётганлиги шу мақсадларга хизмат қилади.

Империалистлар социалистик лагернинг бирлигига путур етказишга ва уларни ажратиб юборишга уриниб, баъзи мамлакатларда ҳали ҳам батамом йўқолмаган шовинизмдан, тор миллатчилик ҳисларидан ва ўтмишнинг бошқа сарқитларидан фойдаланмоқдалар. Улар, жумладан, кейинги вақтларда тарқатилаётган ва «миллий коммунизм» деб аталган идеяни илиб олиб, социалистик мамлакатларнинг бир-биридан ажратишга интилмоқдалар. Лекин бу уринишларнинг ҳаммаси муқаррар барбод бўлади, чунки социалистик мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларда енгиб бўлмайдиган зиддиятлар ва манфаатларнинг тўқнашуви йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Халқларнинг катта оиласи ҳаётида айрим хатолар, қийинчиликлар, камчиликлар бўлмаслиги мумкин эмас, албатта. Бироқ бу камчиликлар ва хатолар очилиши билан улар бартараф қилинаберади ва тугатила беради.

КПСС XX съездининг тарихий қарорларига мувофиқ, Совет Иттифоқи ҳукумати ҳам қардош мамлакатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларда туғилиши мумкин бўлган ҳар қандай чалкашликлар ва англашилмовчиликларга замин бўлувчи ҳар қандай сабабларни тугатиш учун зарур чораларни кўрди. 1956 йил 30 октябрда «Совет Иттифоқи билан бошқа социалистик давлатлар ўртасидаги дўстликни ва ҳамкорликни ривожлантириш ва янада мустаҳкамлаш асослари тўғрисида СССР Ҳукуматининг Декларацияси» эълон қилинди. Бу Декларацияда пролетар интернационализмининг социалистик лагерь мамлакатлари ўртасидаги қардошларча ҳамкорликни ривожлантиришнинг ҳозирги босқичига татбиқ қилинган принциплари аниқ таърифлаб берилди.

Шу Декларацияга амал қилиб кейинги ойларда Совет ҳукумати Польша Халқ Республикаси, Руминия Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Чехословакия Республикаси ҳукуматлари билан яккама-якка музокаралар олиб борди. Самимият ва дўстлик вазиятида, тўла ҳамжиҳатлик, ошкорлик руҳида ўтган шу музокаралар вақтида Совет Иттифоқи билан бошқа социалистик давлатлар ўртасидаги муносабатлар муфассал ва ҳар томонлама кўздан кечирилди. Музокараларнинг натижалари социалистик ҳамкорликнинг бузилмас дўстлигини ва жипслашганлигини бутун дунёга яна бир марта яққол кўрсатди.

Докладчи шуни қайд қилиб ўтдики, Совет Иттифоқи Ҳукуматининг ташаббуси ва бу ташаббусни Югославия ҳукумати ҳам маъқуллаганлиги натижасида СССР билан Югославия Федератив Халқ Республикаси ўртасидаги муносабатлар нормаллаштирилди. Биз бундан буён ҳам деди докладчи, Совет-Югославия муносабатларининг дўстлик ва тенгҳуқуқлилик асосида муваффақиятли ривожланиб бориши учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўрамиз.

Ўртоқ Д. Т. Шепилов докладнинг бундан кейинги қисмида асосий капиталистик давлатлар ўртасидаги зиддиятлар кучайиб бораётганлиги тўғрисида гапиради.

Капиталистик мамлакатлар тараққиётининг нотекислиги, сакраб-сакраб бориши тўғрисидаги қонуннинг таъсири натижасида империализм даврида турли империалистик давлатларнинг иқтисодий ва ҳарбий қувватининг бир-бирига бўлган нисбатида чуқур ўзгаришлар рўй беришини Владимир Ильич Ленин исботлаган эди. Бу ўзгаришлар эса империалистларнинг мустамлакаларни ва таъсир доираларини қайтадан бўлиб олиш учун курашини муқаррар кескинлаштириб юборади. Турмуш Лениннинг бу гапи янги, ҳозирги замон шароитида ҳам батамом ҳақ гап эканлигини тасдиқлади.

Жаҳон социалистик системаси барпо бўлганлиги натижасида капиталистик эксплуатация зонаси анча қисқарди, шу билан бир вақтда империализмнинг мустамлакачилик системаси барбод бўлаётганлиги кучайиб кетди. Бу ҳол капитализмнинг нотекис ривожланиши тўғрисидаги қонуннинг таъсирини сусайтирмайди, балки аксинча, **кучайтиради.**

Ўтган 1956 йил капиталистик лагерь ичидаги кучларнинг нисбатидаги ўзгаришлар ўсиб бораётганлигини яққол кўрсатди: Америка Қўшма Штатларининг ҳукмронлик мавқиъи тобора кўпроқ кучаймоқда; Англия ва Франциянинг халқаро позициялари кескин равишда заифлашмоқда; Ғарбий Германиянинг роли анча ошиб бормоқда; Япония қувватга кирмоқда. Мана шуларнинг ҳаммаси империалистик лагердаги ички зиддиятларни чуқурлаштиришга ва кескинлаштиришга олиб келади.

Яқин ва Ўрта Шарқда АҚШ билан Англия ўртасидаги кураш айниқса кескинлашди ва ўткирлашди. Урушдан кейинги йилларда АҚШ бу зонада Англияни нефть чиқариш соҳасидаги ҳал қилувчи позицияларидан маҳрум қилиб қўйди. Чунончи, 1937 йилда Яқин Шарқда чиқарилган нефтнинг атиги 13 проценти АҚШ ҳиссасига, 80 процентидан кўпроғи эса Англия ҳиссасига тўғри келган эди. Эндиликда эса манзара бутунлай ўзгарди. 1956 йилда Яқин Шарқда чиқарилаётган нефтнинг 60 проценти АҚШ контроли остига ўтди, қарийб учдан бир қисми эса Англия контроли остида қолди.

Яқин Шарқ икки мамлакат ўртасида, заифланиб қолган мустамлакачи империялар — Англия ва Франция билан янги, анча кучлироқ бўлган Америка империяси ўртасидаги шиддатли тўқнашув майдони бўлиб қолди. Албатта, АҚШ ҳам, Англия ҳам, Франция ҳам араб халқларининг миллий эркинлик ва мустақиллик ҳаракатини бостиришга интилишда биргадирлар. Лекин АҚШ бу мақсадга шундай йўл билан эришмоқчи бўлаётирки, бунинг оқибатида у шу райондаги нефть ресурсларининг ва стратегия плацдармларининг ҳаммасига хўжайин бўлиб қолиш ниятидадир.

Англия, Франция ва Исроилнинг Мисрга қарши қилган агрессияси барбод бўлганлиги натижасида АҚШнинг ўз рақобатчилари устидан бўлган устунлиги тағин ҳам кўпроқ кучайди. Эндиликда АҚШ кучларнинг янги нисбатига таяниб Англия ва Франциянинг Яқин ва Ўрта Шарқ зонасидан батамом суриб чиқариш вазифасини кун тартибига қўйди. Буни «Эйзенхауэр доктринаси» яққол исботлаб беради. Шу «доктринага» кўра АҚШ бу районни атом базалари билан тўла районга айлантириб, ўз қўшинлари билан тўлдириб, қулай пайт келганида агрессив урушни шу райондан бошлаб юбориш ниятидадир.

«Эйзенхауэр доктринаси»ни тарғиб қилувчилар бу «доктрина» Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг давлатларнинг суверенитетини ва мустақиллигини ҳамда халқларнинг ўз тақдирларини ўзлари белгилаш ҳуқуқини ҳурматлаш тўғрисидаги принципларини амалга оширишга... ёрдам беради деб даъво қилмоқдалар. Ҳаммага маълум бўлган фактларни тескари қилиб кўрсатаётган бу хилдаги даъволар кимларга қаратилганлигини тасаввур қилиш қийин. Ҳақиқатда эса «Эйзенхауэр доктринаси» Бирлашган Миллатлар Ташкилоти принципларини қўпол равишда бузишнинг ўзгинасидир. Бу доктринанинг амалга ошириш Бирлашган Миллатлар Ташкилотини тугатиш бўлур эди, чунки АҚШ ер юзининг шу районида чекланмаган диктаторлик ҳуқуқларини ўз қўлига ўтказиб олур эди ва ҳақиқатда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аъзолари бўлган бир қанча мамлакатларнинг мустақилликдан маҳрум қилиб қўйган бўлур эди.

«Эйзенхауэр доктринаси» ҳозирги пайтда АҚШнинг ўзи мустамлака асорати системасининг **асосий таянчи** бўлиб майдонга чиқаётганлигини кўрсатувчи яққол далилдир.

Докладчи уқдириб айтдики, АҚШ билан Англия ўртасидаги, шунингдек АҚШ билан Франция ўртасидаги антогонизм ҳозирги замон шароитида жуда кучайиб бормоқда. АҚШнинг ҳукмрон доиралари ўз рақибларини суриб чиқариш билангина кифояланиб қолмоқчи эмаслар. Уларнинг мақсади Англияни, у билан бир қаторда эса Францияни ҳам «кичик шериклар»дан «катта вассалларга» айлантиришдир.

Бунга илова қилиб шуни айтмоқ керакки, кейинги вақтда капиталистик дунёда Ғарбий Германиянинг роли сезиларлик равишда ошиб бораётганлиги билан боғлиқ бўлган зиддиятлар тобора кескинлашмоқда. Баъзи муҳим кўрсаткичлар бўйича — аввало чўян ва пўлат эритиш бўйича — Ғарбий Германия Франция уёқда турсин ҳатто Англияни ҳам орқада қолдириб кетди, яъни капиталистик дунёда иккинчи ўринга чиқиб олди, тош кўмир чиқаришда эса учинчи ўринни олди. Эндиликда Ғарбий Германия экспорт соҳасида ҳам Англияни орқага суриб қўйишга ва АҚШдан кейин иккинчи ўринни эгаллаб туришга очиқдан-очиқ интилмоқда. Шундай қилиб Германия Федератив Республикаси ҳозирнинг ўзидаёқ Англия ва Франциянинг кучли ва хатарли рақиби ролида майдонга чиқмоқда.

Шу нарсани кўрмаслик мумкин эмаски, инглиз-француз ҳукмрон доиралари Ғарбий Германияни ўз ҳисобларига кучайтиришда ўз қўллари билан кўмаклашмоқдалар.

Узоқ Шарқда Япония куч йиғаётганлиги капитализм лагеридаги зиддиятларни кучайтираётган манбаъларнинг биридир. Ҳозирги вақтда Япония саноат ишлаб чиқаришининг умумий индекси урушдан олдинги даражадан икки баравардан зиёдроқ ошиб кетди. Япония экспортни, айниқса Осиё мамлакатларига қилинаётган экспортни кўпайтиришни таъминлашга ва ўз рақобатчиларини, биринчи навбатда Англияни суриб чиқаришга зўр бериб ва қатият билан интилмоқда. Шу билан бир вақтда япон халқи кўпчилигининг, Япониядаги баъзи таъсирдор доираларнинг мамлакатни АҚШнинг диктаторлик контролидан озод қилиш ва унинг мустақил бўлиб яшашини таъминлаш йўлидаги қатъий ҳаракати кучайиб бормоқда.

Шундай қилиб ҳозирги босқичда асосий капиталистик давлатлар ўртасидаги зиддиятларнинг айниқса кескинлашганлиги кўриниб турибди. Жаҳон капиталистик экономикасининг хусусиятлари бу кескинликни ҳар томонлама кучайтирмоқда. Капиталистик экономиканинг ўзи жуда нотекис ривожланмоқда. Бир қанча асосий капиталистик мамлакатларда саноат ишлаб чиқаришининг ўсиши ё тўхтаб қолмоқда, ёки унинг ўсиш суръатлари пасайиб кетмоқда. Зўр бериб қуролланиш, давлат учун катта стратегия запаслари барпо қилиш, истеъмол кредитини ўринсиз кўпайтириш ва насъяга мол сотиш йўли билан сунъий равишда «олди-сотдини кучайтириш» йўлидаги ҳаракатлар фойда бермай қолди, капиталистик цикл ривожланишининг муқаррар қонунлари ўтказаётган таъсир ҳам тобора кўпроқ сезиларли бўлиб бормоқда.

СССР Ҳукумати дейди сўнгра Д. Т. Шепилов, тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш тўғрисида ғамхўрлик қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйиб халқларни ва ҳукуматларни тинчлик иши манфаатлари йўлида конструктив куч ва ғайрат сарфлашга яна даъват қилишни ўзининг бурчи деб ҳисоблайди.

Халқаро муносабатларнинг бундан буёнги ривожланиши қаёққа, қандай йўл билан бориши лозим, деган масала ҳозирги вақтда ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда. Ҳаммага маълумки, Американинг ҳукмрон доиралари бу саволга ўзларининг муайян жавобларини бермоқдалар. Улар халқаро муносабатлар тўғрисида ўз схемаларини илгари сурмоқдалар.

Хўш, бу схема қандай элементларни ўз ичига олади? Бу элементлар шулардан иборат:

Америка Қўшма Штатлари «жаҳонга сер ғайрат бўлиб раҳбарлик қилиш ролини» эгаллаши лозим; бу роль ер юзининг ҳамма қитъаларида амалга оширилиши лозим; бу роль АҚШнинг тўхтовсиз ўсиб бораётган ҳарбий қувватига асосланмоғи лозим. Сўнгра, шу схемага кўра, жаҳонда хавфсизликнинг умуман фақат битта проблемаси бор, у ҳам бўлса Қўшма Штатлар хавфсизлигининг проблемасидир. Лекин ҳақиқатда АҚШга ҳеч ким ва ҳеч қаерда таҳдид қилмаётганлиги сабабли, бу схема авторлари «ўзаро боғлиқлик» деб аталган жуда ғалати назарияни ўйлаб чиқардилар. Шу назарияга кўра агар АҚШ Европада ва Осиёда, Яқин Шарқда ва Тинч океан ҳавзасида ҳукмронлик қилмаса, унинг миллий хавфсизлигини таъминлаш мумкин бўлмас эмиш.

Қўшма Штатлар таклиф қилаётган «жаҳон тартиби» халқаро муносабатларни бартараф қилишга олиб бормайди, балки бу муносабатларни сунъий равишда кескинлаштиришга олиб келадики, буни кўрмаслик мумкин эмас. Бу тартиб турли социал системаларга мансуб бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашини таъминламайди, балки «совуқ муносабатлар урушини» авж олдиришни, бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашишни, социалистик давлатларга қарши, шунингдек тинчликни мустаҳкамлаш тарафдори бўлган бошқа ҳамма мамлакатларга қарши қўпорувчилик ишлари олиб боришни таъминлайди.

Мана шу руҳдаги халқаро муносабатлар хатарли жанжаллар ва конфликтлар туғдириши турган гап эканлигига заррача шубҳа бўлиши мумкинми, — ахир?

Инсоният бу нарсанинг туғилмаслигига ғоят манфаатдордир. Халқлар бутунлай бошқача халқаро муносабатлар бўлишига ҳаракат қилмоқдалар. Улар бутун жаҳонда тинч-тотув яшаш принципининг тантана қилишини талаб этмоқдалар. Шу талабга мувофиқ Совет ҳукумати ўз сиёсатида жуда катта чидам, сабр ва қунт билан иш олиб бормоқда ва иш олиб бораверади. Совет ҳукумати ҳеч қандай иғволарга учмайди. У янги жанжаллар ва конфликтларнинг олдини олмоқ учун ҳар қандай имкониятдан фойдаланади. У тинчликни сақлашни ва мустаҳкамлашни таъминлайдиган туб халқаро проблемаларни ҳал қилишга зўр бериб ҳаракат қилишни давом эттиради.

Аввало Совет ҳукумати халқаро муносабатларнинг кунтартибида турган иккита муҳим вазифани, биринчидан, **қуролсизланиш** вазифасини, иккинчидан **Европада ва Осиёда коллектив хавфсизликни таъминлаш** вазифасини ҳал қилиш йўлларини қидиришни давом эттиришни ҳаётий зарур иш деб ҳисоблайди.

Совет Иттифоқи Ҳукумати **қуролсизланиш проблемасини** тинчликка мустаҳкам негиз бўладиган қилиб ҳал этишни таъминламоқ учун мумкин бўлган ҳамма чораларни кўрмоқда. 1956 йил 17 ноябрда СССР Ҳукумати қуролсизланишнинг янги программасини таклиф қилди. Бу программа қуролсизланиш проблемасининг ҳамма таркибий элементларини ўз ичига олади.

Яқинда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг Сиёсий комитетида АҚШ вакилининг сўзлаган нутқидан деди ўртоқ Шепилов, АҚШ ҳукуматининг бунга қарши таклифлари борлигини билиб олдик. Совет ҳукумати бу таклифларнинг ҳамма томонини лозим бўлган даражада ўрганмоқда. Ҳозир мен фақат айрим жиҳатларгагина тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчи навбатда шуни айтиб ўтмоқ керакки, АҚШ ядро қуролини тақиқлаш тўғрисида битим тузишдан ҳали ҳам зўр бериб бош тортмоқда. Бунинг ўрнига АҚШ ўзининг оқибат натижада атом энергиясидан фақат тинчлик мақсадлари учун фойдаланилишига интилаётганлиги тўғрисидаги умумий гаплар билан чекланмоқда. Аммо атом қуролини тақиқлаш тўғрисида ёки шундай тақиқлашга олиб келадиган бошқа бирор чора тадбир кўриш тўғрисида конкрет битимга келиш кераклиги ҳақида гап очилганида АҚШ бунга рози бўлишдан қатъиян бош тортмоқда.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Ўртоқ Д. Т. Шепилов докладининг охири

Оддий қурол-яроғларни камайтириш масаласида ҳам АҚШнинг позицияси бундан қолишмайди. Низоъли халқаро проблемалар, шу жумладан Германия проблемаси бартараф қилинмагунча, АҚШ қуролли кучларни кескин равишда камайтиришга рози бўлмоқчи эмас. Лекин масалага бу тариқада қараш бутун қуролсизланиш проблемасини боши берк кўчага тиқиб қўйиш демакдир, чунки ҳақиқатда буюк давлатларнинг қуролли кучларини кескин равишда камайтириш ҳозирги вақтда жаҳонда нифоқ солиб турган асосий сиёсий проблемаларни бартараф қилмоқ учун муҳим шарт-шароит туғдирган бўлур эди.

Қуролсизланиш соҳасида яқин фурсатларда кўрилиши лозим бўлган тадбирлар масаласи муносабати билан Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг зиммасидаги алоҳида жавобгарликни айтиб ўтиш зарур. Баъзи бировлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг вазифаси қуролсизланиш проблемасини муҳокама қилишни ташкил этиш билан чекланади деб ҳисоблаётган бўлсалар керак. Лекин бу катта хатодир, бу хатонинг томирлари Миллатлар Иттифоқининг зарарли практикасига бориб тақалади. Қуролсизланиш проблемасини бетўхтов ҳа деб муҳокама қила бермасдан, балки қуролсизланиш ишида **конкрет ижобий натижаларга эришиш — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ўз вазифасини қанчалик яхши бажарганлигига баҳо бермоқ учун бирдан-бир ўлчов бўлади.** Қуролсизланиш проблемасини ҳал қилишни энди ортиқ чўзабериш ярамайди. Фурсат ғаниматдир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти 1957 йилда бу ишда жиддий силжишга эришмаса, у ўз вазифасини бажармайди.

Европада ва Осиёда коллектив хавфсизликни таъминлаш шундай бир **иккинчи халқадирки**, бу халқани ушлаб олиб тинчликни жиддий равишда мустаҳкамлашга эришиш мумкин.

Европада тинчликнинг мустаҳкам гарантияларини ҳамда Европадаги барча давлатлар ўртасида барқарор иқтисодий ҳамкорлик қилиш учун зарур шароит вужудга келтириш масаласини, яъни кўпдан бери ҳал қилиниши лозим бўлган масалани ҳал қилишга тарафдор бўлганларнинг ҳаммасининг куч ва ғайратини ҳақиқатан бирлаштириш пайти келди.

Худди шунингдек Осиё ва Тинч океан зонасида коллектив хавфсизликни таъминлаш мақсадида янада ташаббус кўрсатиш пайти келди. Осиё ва Африкадаги давлатлар Бандунгдаги тарихий конференцияга тўпланиб, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига қимматли ҳисса қўшганликларини энди ҳеч бир кимса инкор қилмаса керак. Осиё мамлакатларининг кўп масалаларда бирдамлиги, ҳеч шубҳасиз, Осиёда коллектив хавфсизликнинг таъсирли системасини вужудга келтирмоқ учун замин ҳозирлади.

Сўнгра докладчи Совет Иттифоқи Ҳукуматининг АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматларига мурожаат қилиб баён қилган таклифларини — «Яқин ва Ўрта Шарқда тинчлик ва хавфсизлик масаласи ҳамда шу районлаги мамлакатларнинг ички ишларига аралашмаслик масаласи юзасидан СССР, АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматлари Декларациясининг асосий принципларини» ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ҳақида қилган таклифи устида тўхталиб ўтди.

Совет Ҳукумати деди нотиқ, буюк давлатларнинг яъни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзолари бўлган СССР, АҚШ, Англия ва Франциянинг биргаликда куч ва ғайрат сарфлашлари йўли билан шу районда узоқ давом қиладиган мустаҳкам тинчликни таъминлаш мумкин бўлур эди, деб ҳисоблайди.

Совет Иттифоқи Ҳукумати, Яқин ва Ўрта Шарқда тинчликни мустаҳкамлаш тўғрисида астойдил ғамхўрлик қилиш туфайли туғилган бу ташаббусни АҚШ, Англия ва Франция ҳукуматлари қўллаб-қувватлайдилар деб умид билдиради.

Ўртоқ Шепилов дедики, Совет Иттифоқи Ҳукуматининг фикрича ҳозирги босқичда баъзи иқтисодий проблемаларга ва аввало жаҳон савдосини ривожлантирмоқ учун қулай шароит вужудга келтиришга алоҳида эътибор бериш зарур бўлиб қолмоқда. **Жаҳон иқтисодий конференциясини** чақириш пайти келди. Бундай конференция халқаро савдони янада ривожлантириш ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида халқаро савдо ташкилоти тузиш тўғрисидаги; кам тараққий қилган мамлакатларда мустақил миллий экономика вужудга келтиришга кўмаклашиш мақсадида халқаро иқтисодий ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги масалаларни, шунингдек баъзи молиявий проблемаларни муҳокама қилган бўлур эди.

Ҳаммага маълумки, фашист галаларини тор-мор келтириб бу билан цивилизацияни омон сақлаб қолган тарихий коалицияда қатнашган буюк давлатлар тинчликни ва халқаро хавфсизликни сақлаб турмоқ учун асосий жавобгарликни ўз зиммаларига олганлар. Шу коалицияда қатнашган буюк давлатлар ўртасидаги ишонч ва яхши муносабатлар тикланса, инсоният бундан буён жаҳонга жиддий хавф таҳдид солмаслигига амин бўлиб эркин нафас олади.

Шуни эсда тутиб, Совет Иттифоқи Қўшма Штатлар, Англия ва Франция билан ҳамжиҳатлик ўрнатилишини осонлаштирадиган ҳар қандай ташаббусни жуда хайрихоҳлик билан кўриб чиқишга тайёрдир.

Сўнгра ўртоқ Шепилов СССР билан айрим капиталистик мамлакатлар ўртасидаги муносабатларни айтиб ўтди.

Пировардида депутат Д. Т. Шепилов бундай деди:

Кишининг чинакам эркинлиги, халқларнинг тенглиги ва қардошлиги принциплари жаҳонда тантана қилиши муқаррарлигига амин бўлганимиз ҳолда, ўзимизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатимизни қатъият ва изчиллик билан ўтказа берамиз.

Биз империалистик дунёнинг ҳукмрон доираларига таклиф қилиб айтамизки, қани умумий қуролсизланишни амалда руёбга чиқарайлик. Урушнинг энг янги қирғин воситаларини емириб ташлайлик ва абадий тақиқлаб қўйайлик. Бир-биримиз билан савдо-сотиқ қилайлик ҳамда илмий ва маданий муваффақиятларни айирбошлаб турайлик. Социал системаларнинг қайсиси келажакда енгиб чиқишини тинч меҳнат ва иқтисодий мусобақа майдонида исбот қилайлик.

Қаҳрамонлар поезди Москвага келди

Радиостанциянинг дастлабки сигналлари эфирга ёйилганда Москвада эндигина тонг ёриша бошлаган эди. Ана шу пайтда Қозон вокзалининг перрони олдига пассажир поезди келиб тўхтади.

Бу экспресс Ўзбекистон пойтахти Тошкентдан Ватанимиз пойтахтигача тўрт суткада келди. Бу поезднинг пассажирлари Ўзбекистоннинг донгдор пахтакор колхозчилари, механизаторлари, совет ва партия ходимлари эди. Улар орасида икки юз Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бор. Улар шавкатли меҳнатлари учун муяссар бўлган ҳукумат мукофотларини олиш учун Москвага келдилар.

Қардош республикадан келган меҳмонларни перронда Москва Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари П. И. Леонов, КПСС Москва шаҳар комитети партия органлари бўлимининг мудири А. А. Федоров, Темир йўл район партия комитетининг секретари А. К. Голушко, меҳнаткашлар депутатлари Темир йўл район Совети ижроия комитетининг раиси А. И. Алифанов кутиб олдилар.

Бундан аввал Москвага келган Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретарлари Р. Е. Мельников ва О. А. Алимов, Тошкент областидаги Каганович номли колхознинг раиси, СССР Олий Советининг депутати, уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳ. Турсунқулов, Ўзбекистоннинг Москвадаги доимий ваколатхонаси ходимлари Ўзбекистондан келган донгдор кишиларни кутиб олиш учун вокзалга келдилар.

Самимий кўришадилар. Ҳар бир вагон олдида табрик сўзлари эшитилади.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларидан Фрунзе МТСи трактор бригадасининг бошлиғи Х. Абдураззоқов, Тошкент областидаги Хрушчев номли колхознинг звено бошлиғи С. Гулаҳмедова, «Ленинград» колхозининг раиси М. Икромов, Андижон районидаги иккинчи МТС директори В. К. Пугачевский, Ўзбекистон КП Оржоникидзе район комитетининг биринчи секретари К. Тошпўлатова ва бошқалар вагонлардан чиқиб, Москва тупроғига қадам қўядилар. Келганлардан кўплари Москвани биринчи марта кўрмоқдалар.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари делегациясининг бошлиғи — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ё. С. Насриддинова самимий кутиб олганликлари учун перронда тўпланган кишиларга чин кўнгилдан ташаккур айтди ва москваликларга ўзбек халқидан қизғин салом топширди.

Меҳмонлар автобусларга тушиб, Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасининг гостиницаларига томон йўл оладилар. Машиналар улуғ шаҳарнинг говжум кўчаларидан кетма-кет юриб борадилар. Чин қалбдан чиққан «Салом, Москва!» сўзлари эшитилади. (ТАСС).

ЁШЛАР ФЕСТИВАЛИГА ПУХТА ТАЙЁРЛАНАЙЛИК

☆

Педагогика институтида

Низомий номли Тошкент Педагогика институтида фестивалга тайёргарлик ишлари қизитиб юборилди. Ўтган йили ўтказилган Ашула байрамида институт ҳаваскорлари яхши натижаларга эришган эдилар. Сумароков, Азизбоев каби студентлар Ўзбекистон ССР Олий Советининг Фахрий ёрлиғини олишга муяссар бўлган эдилар. Шунингдек, Ашула байрамини ўтказиш комитети томонидан ҳам 50 киши Фахрий ёрлиқ билан мукофотланган.

Ҳозир институтда 7 та турли тўгарак фестивалга пухта тайёргарлик кўрмоқда. Ўзбек ва рус драма тўгараклари, духовой оркестр ва шунга ўхшаш бошқа тўгараклар мунтазам ишлаб турипти. Драма тўгараги аъзолари фестивалга А. П. Чеховнинг «Олчазор» пьесасини тайёрламоқдалар. Духовой оркестр тўгараги аъзолари «Карнавал кечаси» кинофильмидаги энг яхши музикаларни, ўзбек халқ чолғу ансамбли тўгараги миллий ашула ва рақсларни ўрганаётирлар. Бу тўгаракларга тил ва адабиёт, физика-математика факультетларининг студентлари актив иштирок этмоқдалар. Тўгаракларга 30 дан ортиқ студент қатнашяпти.

Институт маъмурияти тўгараклар учун 60 минг сўмлик турли хил чолғу асбоблари сотиб олди.

Ўрта Осиё политехника институтининг студентлари ёшлар фестивалига тайёрланмоқдалар. Ўзбекистон ССР халқ артисти Шариф Қаюмов раҳбарлигидаги драм тўгараги коллективи фестивалга Шиллернинг «Қароқчилар» спектаклини тайёрладилар. Яқинда Ҳамза номли театрда шу спектаклнинг кўриги бўлди. **Суратда:** Ўзбекистон ССР халқ артисти **Шариф Қаюмов** (ўртада) тўгарак аъзолари билан суҳбатлашмоқда.

Р. Шамсутдинов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Ёш композиторлар фестивалга тайёрланмоқдалар

Ёз ойларида бўладиган ёшлар фестивали яқинлашиб келмоқда. Шаҳар ва қишлоқларнинг минглаб йигит ва қизлари фестивални ишлаб чиқаришда янгидан-янги муваффақиятларга эришиш билан кутиб олиш учун курашаётирлар. Улар янги машина ва станоклар яратмоқдалар, шаҳарлар барпо қилмоқдалар, чўлларни ўзлаштириб, янги ерларда боғу-бўстонлар барпо қилиш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар ана шундай улуғ ишларни ўзларининг ёшлик байрамларини муносиб ўтказиш учун пухта тайёргарлик кўриш билан боғлаб олиб боряптилар. Йигит ва қизлар ашулалар айтишни, музика асбоблари чалишни, турли рақсларни ўрганмоқдалар.

Ўзбекистоннинг ёш композиторлари ҳам ёшлар фестивали учун ўзларининг янги музика асарларини яратмоқдалар. Ёш композиторлардан Ҳ. Раҳимов «Баҳор», А. Берлин «Ватан сенга шон-шараф» каби кантаталарини ёздилар. Композитор В. Зубов эса «Матонатли кишилар» номли кантата асари устида ишлаётир.

С. БЕЛИКОВА.

Германия Федератив Республикасининг Федерал Канцлери Конрад Аденауэрга СССР Министрлар Совети Раиси Н. А. Булганин МАКТУБИ

СССРнинг Германия Федератив Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси А. А. Смирнов 8 февралда Федерал Канцлер К. Аденауэр ҳузурига кириб, унга СССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганиннинг Мактубини топширди.

Мазкур Мактубнинг тексти қуйида эълон қилинади:

Москва, Кремль
1957 йил, 5 февраль

Ҳурматли Федерал Канцлер жаноблари!

Бизнинг Элчимиз Боннга қайтиб бораётир, мен унга шу Мактубни Сизга элтиб беришни топшираман, бу Мактубда Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш ҳақидаги баъзи мулоҳазалар баён қилинган.

Совет Иттифоқи ва Германия Федератив Республикасининг Ҳукумат делегациялари ўртасида Москвада кенг ва ошкора музокаралар қилинганлигидан бери орада бир йилдан кўпроқ вақт ўтди. Шу музокаралар натижасида мамлакатларимиз ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилган эди. Мамлакатларимизнинг делегациялари бунинг натижасида Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги муносабатларда Европада тинчлик ва хавфсизлик манфаатлари йўлида янги босқич бошланади, деб якдиллик билан бир фикрга келган эдилар. Биз шу нарсага асосланган эдикки, нормал дипломатик муносабатлар ўрнатилиши мамлакатларимиз ўртасида ҳамжиҳатликни ва ҳамкорликни ривожлантиришга хизмат қилади ва урушдан кейинги даврда рўй берган, Совет Иттифоқи ва Германия Федератив Республикасини ҳам, шунингдек бошқа давлатларни ҳам қизиқтираётган ва бартараф бўлмаган масалаларни ҳал қилишга ёрдам беради.

Москвадаги суҳбатларимизга хос бўлган ўшандай ошкорлик билан Сиз, Федератив Канцлер жанобларига шуни айтмоқчиманки, дипломатик муносабатлар ўрнатилиб элчихоналар таъсис этилганидан кейин мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларнинг бу тахлитда ривожланиб бораётганлиги менинг шерикларимни ва мени қаноатлантирмаётир. Бизнинг назаримизда, ҳамжиҳатликни ва ҳамкорликни ривожлантирмоқ учун бўлган кўпгина қулай имкониятлар фойдаланилмасдан қолди.

Яна шуни ҳам айтиб қўяқолайки, мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни ёмонлаштиришга интилаётган ва Федератив Республикани ҳарбий авантюраларнинг хатарли йўлига итармоқчи бўлган кучлар Федератив Республикада четдан ёрдам олиб активлашаётганлигини ташвишланиб кузатиб турмоқдамиз.

Германия Федератив Республикаси делегациясининг Москвадаги музокараларда гапирган гапларига қараганда Сиз бунга жавобан, Ғарбий Германияда агрессив урушни истаётган бундай кучлар ва бундай сиёсий арбоблар йўқ, деб айтишингиз мумкин. Бироқ биз Шимолий Атлантик Иттифоқи ташкилотчиларининг Германия Федератив Республикасига ва унинг қуролли кучларига қандай роль ажратиб қўйганликларини кўриб турибмиз. Ундан немис халқининг манфаатига ёт бўлган агрессив урушда фойдаланмоқчилар.

Йирик қуролли кучлар вужудга келтирилиши ва уларнинг атом қуроли билан қуроллантирилиши Германия Федератив Республикасининг ташқи сиёсий мавқиини мустаҳкамлайди, деб Ғарбий Германиянинг баъзи доираларида айтилаётган фикрларга ҳам биз қўшилмаймиз. Бизнинг фикримизча, бунинг тамомила акси бўлади.

Қуролланишга сарфланаётган ҳар бир янги миллиард пул, ҳар бир янги дивизия Федератив Республиканинг ташқи сиёсий аҳволини чатоқлаштиради, бошқа давлатларнинг, айниқса ўз қўшниларининг унга бўлган ишончсизлигини ва гумонини кучайтиради, холос. Мана шуларнинг ҳаммаси Германия Федератив Республикасини немис халқининг асосий умуммиллий проблемасини — Германия демократик давлатининг бирлигини тиклаш проблемасини ҳал этишдан узоқлаштириб қўяди.

Бизнинг мамлакатимиз Германия Федератив Республикасида янгидан тузилаётган армиядан қўрқаётганлиги учун эмас, балки Европада тинчликнинг тақдири учун биздаги жавобгарлик ҳисси ва ғамхўрлик туфайли мен Сизга бу ҳақда дангал қилиб ёзаётирман.

Сиз Москвада бизга, немис халқи уруш ҳамда унинг емирувчи оқибатлари тўғрисида ўйлаганида қалтираб кетади, тинчлик немис халқи учун юксак бахт ва саодатдир деб айтганингизда биз буни яхши тушунган эдик, чунки немис халқи иккита жаҳон урушида қанчалик кулфатлар кўрганлигини ва қурбонлар берганлигини яхши биламиз. Биз унинг урушга бўлган нафратини, тинч турмушга интилаётганлигини тушунамиз. Немис халқи ҳам биринчи ва айниқса иккинчи жаҳон урушлари даврида совет халқининг бошига нақадар беҳисоб кулфатлар тушганлигини ва у нақадар беҳисоб қурбонлар берганлигини яхши билади.

Ўтган урушда совет ва герман халқлари энг кўп қурбон бердилар. Миллион-миллион энг яхши ўғилларимиз ва қизларимиз ҳалок бўлди, ўн минглаб шаҳарлар ва қишлоқлар вайрон бўлди, жуда катта моддий ва маданий бойликлар емирилди — мамлакатларимизнинг халқлари ва бошқа халқлар мана шундай кулфатларни кўрдилар.

Мана шуларнинг ҳаммасини унутиш мумкинми? Тарихнинг бу сабоқларини унутиш жиноят бўлур эди деб ҳисоблаймиз. Шу сабабли биз шу нарсага қатъий аминмизки, бундай кулфатларнинг бундан буён асло такрорланмаслиги учун, Европада тинчликни таъминламоқ учун совет ва немис халқлари ўртасида мустаҳкам дўстона муносабатлар ва тинч ҳамкорлик ўрнатиш зарур.

Европада тинчлик бўладими ё уруш бўладими — бу нарса аввало халқларимиз ўртасидаги муносабатларнинг қай тарзда ривожланишига боғлиқдир. Шу сабабли ҳар иккала ҳукуматимиз ўз мамлакатларимизнинг халқлари тақдири учун ҳам, шунингдек Европада тинчлик тақдири учун ҳам зиммамиздаги масъулиятни чуқур англаб олиши лозим. Айтиш мумкинки, буни англаш бутун дунёда тинчликни сақлаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Менинг шерикларим ва мен рўй берган вазиятни чуқур таҳлил қилиб шундай хулосага келдикки, совет халқининг ҳам, герман халқининг ҳам туб манфаатлари СССР билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги муносабатларда ўзаро ишончсизликдан ва ҳатто маълум даражадаги душманликдан ишонч ва дўстликка қатъиян бурилиш ясашни талаб қилади, бунинг учун эса зарур имкониятлар бор, аммо бу имкониятлар ҳали яна ҳам жуда кўп топилади.

Мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда шундай бурилиш ясашгина икки буюк халқнинг — совет ва немис халқларининг — ўз кучлари ва бойликларини бундан буён беҳуда сарфлашга ва шу тариқа бир-бирларини кучсизлантиришга асло мажбур бўлмасликларини таъминлаши мумкин.

Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги нормал муносабатларни ривожлантиришга зўр бериб қаршилик кўрсатаётган кучлар борлигини биламиз. Бу кучлар ўзларининг тор тамаъгирлик манфаатларини кўзлаб, Федератив Республикани Совет Иттифоқига нисбатан душманлик қилиш йўлига, у билан ва бошқа социалистик мамлакатлар билан ҳарбий жанжал чиқариш йўлига йўлламоқдалар ва итармоқдалар. Германия Федератив Республикасидан йирик қуролли кучлар тузишни тезлаштиришни, қуролланишга ва чет эл қўшинларини сақлашга бўлаётган харажатларни кўпайтиришни тўхтовсиз талаб қилинаётганлиги буни етарли равишда яққол кўрсатиб турипти. Чет эл қўшинларининг Федератив Республика территориясида яна бундан кейин ҳам ўн йилларча туриши белгиланиб қўйилганлиги худди шу мақсадни кўзлаган тадбир бўлди. Яна бунинг устига кейинги вақтларда Ғарбий Германия территориясидан атом уруши учун плацдарм тариқасида фойдаланиш мақсадида тўғридан-тўғри тайёргарлик кўрилмоқда. Мана шуларнинг ҳаммасини Совет Иттифоқи, гўё агрессивлик қилаётир деган важлар билан ниқоблашга уринмоқдалар. Аммо бу гаплар ниқобловчи пардагинадир, холос. Германия Федератив Республикасини немис халқининг чинакам миллий манфаатларига, Европада тинчлик ва хавфсизлик манфаатларидан ажралмайдиган манфаатларига ҳеч бир алоқаси бўлмаган, Германия учун ҳалокатли бўлган агрессия йўлига итармоқдалар. Германия Федератив Республикасини уруш йўлига йўлламоқчи бўлганлар Германиянинг тақдири тўғрисида, немис халқининг манфаатлари тўғрисида заррача ғам емаётганликларини тушуниб олиш қийин эмас. Жавобан бериладиган атом зарбасини улар ўзларидан четлаштиришни ва Германия Федератив Республикасини шу зарбага тутиб бериб, бошқаларнинг қўли билан ғовға чиқариб ўзларини офатдан сақлаб қолишни ва, географиядан фойдаланиб, ер шарининг узоқ бурчакларида бемалол ором олиб ўтиришни очиқдан-очиқ умид қилмоқдалар. Аммо улар шуни унутиб қўймоқдаларки, техника тараққиётининг ҳозирги асрида бундай ором олиб ўтирадиган бурчак энди қолгани йўқ.

Бироқ биз, Германия Федератив Республикасида ўз мамлакатини ҳарбий авантюраларга тортишга йўл қўймайдиган миллий ватанпарварлик кучлари устунлик қилади деб умидвормиз.

Совет Иттифоқи билан душман бўлиш йўлидан, Германияни ҳамма нарсадан маҳрум қилишга, олиб борадиган лекин ҳеч бир наф кўришга имкон бермайдиган йўлдан боришга герман халқи асло манфаатдор бўлолмайди. Ахир ўтмишда ҳам Германиянинг узоқни кўрадиган энг зукко давлат арбоблари герман-рус муносабатларини мустаҳкамлашга катта аҳамият бериб, Германияни Россия билан урuштириб қўйиш йўлидаги уринишларни қатъиян қоралаган эдилар-ку.

Германия Федератив Республикаси ҳукуматига шу нарса маълумки, ҳамма давлатларнинг ички сиёсий системаларидан қатъий назар, улар билан ҳамкорлик қилиш ва тинчлик Совет ҳукумати сиёсатининг асосидир. Барча халқаро проблемалар, низолар ва англашилмовчиликлар манфаатдор мамлакатлар ўртасида музокаралар олиб бориш йўли билан, тинчлик йўли билан ҳал қилиниши мумкинлигига, аммо буларни уруш йўли билан ҳал қилиш мумкин эмаслигига қатъиян аминмиз. Совет Иттифоқи бошқа ҳамма мамлакатлар билан бўлгани сингари Германия Федератив Республикаси билан ҳам ўз муносабатларида шу принципларга муттасил амал қилиб келмоқда. Тинч тараққиёт йўлидагина Германиянинг улуғлиги ва немис халқи ижодий заковатининг чинакам барқ уриб яшнаши таъминланиши мумкин, деб ишонамиз.

Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги ҳар томонлама иқтисодий алоқаларни ҳар иккала мамлакатнинг ўзаро манфаатларини кўзлаган ҳолда кенг ривожлантирмоқ учун жуда катта имкониятлар бор деб айтсак, муболаға қилмаган бўламиз. Федератив Республиканинг ҳар томонлама ривожланган саноати бор ва у Совет Иттифоқидан катта ва фойдали заказлар олишга кўз тутиши мумкин. Германия Федератив Республикасининг саноати ва қишлоқ хўжалигига керак бўлган товарларни унга сотмоқ учун Совет Иттифоқининг ҳам кенг имкониятлари бор.

Биз Федератив Республика билан савдо алоқаларини ривожлантириш масаласини яна шунинг учун ҳам қўймоқдамизки, Совет Иттифоқи бундай алоқаларни ривожлантиришни давлатлар ўртасидаги сиёсий муносабатларни ҳам яхшиламоқ учун мустаҳкам асос бўлади деб ҳисоблайди.

Мен шуни уқтириб ўтмоқчи бўламанки, мамлакатларимиз ўртасида яхши муносабатлар ўрнатиш зарурияти ва бунинг фойдали эканлиги тўғрисида гапирган вақтимизда биз ҳамиша шундай фикрга асосланмоқдамизки, бундай муносабатларнинг ривожланиши Совет Иттифоқи ёки Федератив Республиканинг бошқа давлатлар билан бўлаётган муносабатларига ҳеч қандай зарар етказиши мумкин эмас ва зарар етказмаслиги лозим. Аксинча, биз аминмизки, СССР билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги яхши, дўстона ўзаро муносабатлар тинчликни мустаҳкамлашнинг умумий манфаатлари йўлида ҳар иккала мамлакатнинг халқаро алоқаларини янада кенгайтиришга ёрдам бериши мумкин, холос.

Мамлакатларимиз ўртасида ишончни мустаҳкамлаш ва дўстона ҳамкорлик ўрнатиш, ҳеч шубҳасиз, немис халқининг асосий миллий вазифасини — Германияни бирлаштириш вазифасини ҳал қилишга ҳам ёрдам берган бўлур эди. Германиянинг шарқидаги ва ғарбидаги немисларни ўз мамлакатининг миллий бирлигини тиклаш масаласи ғоят ҳаяжонлантираётганлигини совет кишилари яхши тушунадилар. Биз бу ҳаққоний интилишларга астойдил хайрхоҳлик билан қарамоқдамиз ва аввалгидек бундан буён ҳам немис халқига ўзининг асосий умуммиллий вазифасини ҳал этишида ҳар қандай кўмак беришга тайёрмиз. Бироқ иккита герман давлати мавжудлигини назар-писанд қилмаслик йўлидаги уринишлар давом этаберар экан, Германияни бирлаштириш иши олға силжимайди.

Германия Демократик Республикаси билан Германия Федератив Республикасини бир-бирига яқинлаштириш йўли билангина Германия проблемасини ҳал қилиш мумкинлигини турмушнинг ўзи тобора яққолроқ таъкидлаб бермоқда. Яна шу нарса ҳам очиқ-ойдин кўриниб туриптики, Ғарбий Германияни қайта ҳарбийлаштириш, ундаги аҳолининг демократик ҳуқуқларини чеклаш ва Германияга қўшни тинчликсевар давлатларга нисбатан нодўстлик сиёсатини давом эттириш йўли Германияни бирлаштириш ишига ёрдам бермайди.

Германия бирлаштириладиган кунни яқинлаштирмоқ учун бир талай қийинчиликларни енгишга тўғри келади. Барча манфаатдор давлатлар шу мақсад билан ўзларининг куч ва ғайратларини бирлаштиришлари зарур. Буни қанчалик тез қилинса, шунчалик яхши бўлади. Совет ҳукумати ҳам Германияни бирлаштириш вазифасини ҳал этишда ҳар иккала герман давлатига ўз ёрдамини беришга тайёрдир.

Мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларни яхшилаш бу соҳада ҳам жуда фойдали бўлади деб ишонч билдиришга ижозат берингиз.

Қуролсизланиш ва халқаро кескинликни камайтириш масаласида Совет ҳукуматининг ўз вақтида Германия Федератив Республикаси ҳукуматига юборилган 1956 йил 17 ноябрдаги таклифларига ҳам Сизнинг эътиборингизни жалб қилиб ўтмоқчиман.

Маълумки, бу таклифларда бир қанча тадбирлар, шу жумладан Германияга тааллуқли тадбирлар кўзда тутилган эди. Совет ҳукуматининг фикрича, бу тадбирларнинг амалга оширилиши Европадаги вазиятни соғломлаштирмоқ учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлур эди.

1955 йилда Москвада бўлиб ўтган музокаралар даврида эришилган ва биргаликда қабул қилинган қарорларга тўла мувофиқ равишда мамлакатларимизнинг ҳукуматлари Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикаси ўртасидаги муносабатларни жиддий яхшилаш йўлида конкрет қадамлар қўйишлари учун ҳозир вақт келди деб ўйлаймиз. Бу ишда турли соҳаларда ўзаро алоқаларни ривожлантириш йўлида гарчи жуда оз бўлса ҳам, ҳар ҳолда шу дамгача тўпланган фойдали тажрибага таяниб иш кўрмоқ керак.

Жумладан, ҳар иккала мамлакат ўртасида товар оборотини анча кўпайтириш ва савдо шартномаси тузиш; маданий ва илмий-техника ҳамкорлиги тўғрисида конвенция тузиш, шунингдек томонларнинг ўз гражданларининг манфаатларини ҳимоя қилиш ҳуқуқларини белгилаб берадиган ва гражданларни репатриация қилиш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этишни енгиллаштирадиган консуллик конвенцияси тузиш сингари ҳал этиш пайти келган масалаларни кўриб чиқиш мумкин бўлур эди.

Бунда мен шуни уқтириб ўтмоқчиманки, биз ўз муносабатларимизни фақат иқтисодий, маданий ва илмий-техника ҳамкорлиги масалалари билангина чеклаб қўйишни тўғри деб ҳисобламаймиз, албатта. Биз асосий халқаро проблемаларни муҳокама қилишда немис халқининг овозига катта аҳамият берамиз. Қуролсизланиш, Европада хавфсизликни таъминлаш сингари муҳим масалаларни ва ҳал этилишига совет халқи ҳам, немис халқи ҳам манфаатдор бўлган бошқа проблемаларни Германия Демократик Республикаси билан муҳокама қилдик ва шу масалалар бўйича ҳамжиҳатликка эришдик. Совет Иттифоқи билан Германия Федератив Республикасининг бу масалаларга доир нуқтаи назарини бир-бирига яқинлаштириш жуда фойдали бўлур эди деб ўйлаймиз.

Юқорида баён этилган мулоҳазаларни Федерал Ҳукумат дўстона ва конструктив ҳамкорлик руҳида кўриб чиқади деб умид қиламиз.

Ўз-ўзидан маълумки, мен ва менинг шерикларим — Совет Ҳукуматининг аъзолари — Сиз, Канцлер жаноблари ҳам ҳар иккала мамлакат халқларининг ҳаётий манфаатларига мувофиқ равишда шу муносабатларни мустаҳкамлаш мақсадида ўз таклифларингизни баён қилиб берсангиз, мен ва менинг шерикларим — Совет Ҳукуматининг аъзолари — бу таклифларни хурсандлик билан эътибор бериб ўрганиб чиқур эдик.

Ҳурмат билан

Н. БУЛГАНИН.

Германия Федератив Республикасининг Федерал Канцлери
Конрад **АДЕНАУЭР**
жаноб Олийларига
БОНН.

А. Навоий адабий меросини ўрганиш комитетининг биринчи сессияси

Яқинда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиумининг қарори билан Алишер Навоий ва Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий адабий меросини ўрганиш комитетлари тузилди. Бу комитетлар ҳар йили бир марта — А. Навоий ва Ҳамза туғилган кунларда илмий сессия ўтказиб туради.

9 ва 11 февралда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг конференц залида А. Навоий адабий меросини ўрганиш комитетининг биринчи илмий сессияси бўлиб ўтди. Унда шоир ижодига доир масалалар юзасидан П. Шамсиев, Ҳ. Сулаймонов, С. Ғаниева, С. Эркинов, Р. Мажидий, Мақсуд Шайхзода, Ҳоди Зариф, Н. Маллаев, В. Зоҳидов ўртоқларнинг докладлари тингланди.

Сессияда Алишер Навоийнинг замондоши ва устози Лутфийнинг янги топилган достони «Гул ва наврўз» тўғрисида ҳам доклад тингланди. Бу ҳақда Қўқон Давлат педагогика институтининг илмий ходими С. Эркинов гапирди.

Шунингдек, сессияда филология фанлари кандидати Н. Маллаев Навоийнинг туюқлари, фалсафа фанлари доктори, профессор В. Зоҳидов шоирнинг янги топилган «Ҳилолия» қасидаси ҳақида доклад қилдилар.

Алишер Навоий адабий меросини ўрганиш комитетининг тузилиши республикамиз маданий ҳаётида катта воқиадир. Комитет шоир асарларини кенг пропаганда қилишда катта роль ўйнайди.

Қишки имтиҳонларни юксак савияда ўтказайлик

Дўстлар қучоғида

—Биз, халқ Хитойидан 1956 йилда келган 44 йигит-қиз, Тошкент олий ўқув юртларида таълим олмоқдамиз. Ўзбекистонлик қардошларимиз бизнинг олий маълумотли мутахассислар бўлиб етишиб чиқишимиз учун ҳамма шароитларни яратиб берганлар. Улар бизга доим ғамхўрлик қилиб турибдилар. Мен ҳам ана шу ватандошларим сингари меҳрибон кишилар даврасида билим олмоқдаман. Ҳозир ярим йиллик ўқишимнинг натижаларини якунлайдиган пайт келди. Физкультура, КПСС тарихи, рус тили дарсларидан бўлган синовлардан муваффақиятли ўтдим. Энди геодезия, геология, метрология, гидрология фанларидан бўладиган имтиҳонларга қунт билан тайёрланяпман.

Китоблардан фойдаланишимда рус тилида ўтилган дарсларни такрорлаб, ўзлаштиришимда курсдошларимдан Ойтўра Абдураҳмонова, Ғаффор Парменов ва бошқа ўртоқларим яқиндан ёрдам бермоқдалар. Айниқса, меҳрибон ўқитувчиларимдан Нуъмон Долимов, Амина Муқминоваларнинг беғараз ва самимий кўмаклари менинг ўқишимга катта ёрдам бермоқда.

Мен бу меҳрибон, иноқ коллектив қучоғида ўзимни бардам тутиб, ҳар бир имтиҳонга пухта тайёргарлик кўраётирман.

А. ИМИНОВА,
В. И. Ленин номли Ўрта Осиё Давлат университети география факультетининг 1-курс студенти.

Масъулиятли давр

Жонажон партиямизнинг XX съезди ва яқинда бўлиб ўтган КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми олий ўқув юртлари олдига янги вазифаларни қўйди. Халқ хўжалигининг кун сайин ўсиб бориши юқори малакали кадрлар тайёрлаш ишига талабни оширмоқда.

Имтиҳонлар сессияси 1956-1957 ўқув йилининг биринчи ярмида олий ўқув юртларининг маъмуриятлари, деканатлари ва кафедралари олиб борган ишларга якун ясайди. Шу билан бирга, у партия ва комсомол ташкилотларининг студент-ёшлар орасида олиб борган таълим-тарбия ишларига ҳам синовдир.

Бу йил Тошкент шаҳридаги 16 олий ўқув юртида таълим олаётган 32 мингга яқин йигит-қиз имтиҳонларга қатнашади.

Олий ўқув юртлари студентларининг қишлоқ хўжалиги ишларида қатнашишлари ўқув планларини бажаришга муайян даражада таъсир кўрсатди. Бу ҳол институт маъмуриятлари, деканатларидан ўқитувчи ва студентларнинг вақтларини тўғри планлаштиришни, машғулотлар жадвалларини янгича тузишни талаб қилди.

Шаҳар партия комитетида институт ва техникумлар раҳбарлари билан биргаликда ўқув вақтларини тўлдириш учун тадбирлар белгилашга ва бу масала бўйича фикр алмашувга бағишланган кенгаш ўтказилди. Бу кенгашда бир қанча тадбирлар билан бир қаторда, айрим фанлардан ўқув планларини 10-15 процентгача қисқартириш ҳақида бир қарорга келинди. Кейинчалик бу масала СССР Олий таълим министрлигининг буйруғида ҳам ўз ифодасини топди. Шунинг учун ҳам ўқув ишларининг пухта ўйлаб планлаштирилиши, дарсларнинг қатъий тартиб асосида олиб борилиши, машғулотлар устидан қаттиқ контроль ўрнатилиши, шунингдек дарсларнинг ўтказилмай қолиши сингари ҳолатларга қатъиян барҳам берилиши ўқув планларининг тўлиқ бажарилишини таъминлайди.

Юқорида кўрсатилган тадбирларга жиддий риоя қилган айрим институтлар, жумладан В. И. Ленин номидаги Ўрта Осиё Давлат университети, темир йўл транспорти инженерлари институти, Низомий номидаги Педагогика институти ўқув планларини ўз вақтида асосан бажариб, имтиҳон сессияларига катта тайёргарлик билан киришдилар. Бу институтларда имтиҳонларга тайёрланиш масалалари илмий советда ва бошқа кенгашларда ўз вақтида муҳокама қилиниб, тегишли чоралар ишлаб чиқилди. Ўқитувчиларнинг консультациялари тўғри уюштирилди, консультация ва имтиҳонлар жадваллари ўз вақтида осилди, ўқув заллари, кутубхона ва кабинетлар керакли адабиётлар билан таъминланиб, тегишли равишда ўқув ва кўргазма материаллар билан жиҳозланган. Бу институтларда ва бошқа айрим институтларда имтиҳон олдидан бўлган синовлар уюшқоқлик билан ўтди ва яхши натижалар берди.

Шу билан бирга, баъзи институтларда имтиҳонларга тайёргарлик секинлик билан олиб борилди. Айрим институтлар эса имтиҳонларга яқин кунларда шошилинч равишда дарс соатларини кўпайтиришга мажбур бўлдилар, бунинг натижасида студентларнинг мустақил ишлашларига шароит туғдириб берилмади. Тошкент театр-рассомчилик ва медицина институтларида студентлар кунига кўпинча 8 ва ҳатто 10 соатлаб ўқидилар.

Ўтган ўқув йилида имтиҳонларга тайёрланиш ва уларни ўтказиш даврида Электротехника алоқа институтида ва Политехника институтининг геолого-разведка, тоғ ва химико-технология факультетларида жиддий хато ва камчиликларга йўл қўйилган эди, шунинг учун ҳам бу институтларда ўзлаштириш даражаси бошқа институтлардагига нисбатан анча паст бўлди. Шу сабабли ҳам бу институтларнинг раҳбарлари (директорлари М. Астахов ва М. Ниёзов, партия ташкилотларининг секретарлари С. Вафоев ва А. Ортиқов ўртоқлар) бу хоталарга қайтадан йўл қўймаслик учун барча тадбирларни амалга ошириб, ички имкониятлардан фойдаланишлари керак. 1956 йил 1 сентябрдан бошлаб барча институтларда КПСС тарихи, сиёсий иқтисод ҳамда диалектик ва тарихий материализм фанлари ўтилмоқда. Медицина, қишлоқ хўжалиги ва техника ўқув юртларида КПСС тарихи курсининг ҳажми қисқартирилиши ҳисобига философия фани киритилди. Бу йил 1-курс студентлари КПСС тарихидан қишки сессияда имтиҳон топширадилар. Студентларнинг ижтимоий фанлардан чуқур билимга эга бўлишлари ва имтиҳонларда юқори кўрсаткичларга эришишлари, биринчи навбатда, бу институтларда шу фанларни ўқитиш даражасига ва ижтимоий фанлар кафедраларининг ишини яхшилашга боғлиқдир.

Имтиҳонларни юқори савияда ўтказиш — таълим-тарбия ишлари муваффақиятларини таъминлашнинг, олий маълумотли кадрлар тайёрлаш сифатини оширишнинг муҳим гаровидир.

П. САИДОВ,
Тошкент шаҳар партия комитети агитация ва пропаганда бўлими мудирининг ўринбосари.

Муваффақиятга эришиш учун

— Киши кўпроқ нарсани билишни, фаннинг сирларини ўрганиб олишни орзу қилади. Бунинг учун унга жуда кўп кўмакчилар бор. Албатта, фан йўлида кишига ҳамроҳ бўладиган энг содиқ кўмакчи китобдир. Мен институт аудиторияларида эшитган лекцияларим билан асло қаноатланиб қолмайман. Ўқитувчиларимиз тавсия этган адабиётлардан кўп фойдаланаман. Ҳар бир фан юзасидан ўтилган лекцияни эшитгандан сўнг ўша темага оид адабиётлар билан танишиб конспект тузиб келаётганлигим менинг имтиҳонларга тайёрланишимни анча осонлаштиради. Мен қишлоқ хўжалиги фанига оид адабиётлардан шахсий кутубхонача ҳам ташкил этганман. Бу семестрда сиёсий иқтисод, фтапатология, мелиорация, агрохимия, қишлоқ хўжалик машиналари фанларидан имтиҳон топширамиз. Мана шу фанларга оид китоблар устида қунт билан ишламоқдаман.

Китоб устида кўп ишлаш, конспектларни синчиклаб ўрганиш, практик машғулотларда қатнашиш, консультацияларни диққат билан тинглаш имтиҳонлардан муваффақиятли ўтишнинг гаровидир.

З. МАҚСУДОВ,
Қишлоқ хўжалик институти агрономия факультетининг III курс студенти.

ТЕХНИКУМЛАРДА

Ҳамма нарса тахт

Тошкентдаги қишлоқ хўжалик техникумида имтиҳонлар графиги 15 январдаёқ тузилиб, кўринарли жойларга осиб қўйилди. 80 киши сиғадиган ўқиш залининг кундалик иш вақти узайтирилди. 12 аудитория коллектив равишда имтиҳонларга тайёрланувчи студентлар ихтиёрига бериб қўйилди.

Комсомол комитети ўз мажлисида студентларнинг имтиҳонларга тайёрланиши ва сессияни ўтказиш масаласини муҳокама қилди, ўзлаштира олмайдиган айрим ўқувчиларга аълочи студентлар бириктириб қўйилди.

Имтиҳонларни юқори кўрсаткичлар билан якунлаймиз

В. М. Молотов номли Тошкент Давлат медицина институти коллективи ҳам Иттифоқимиздаги бошқа олий ўқув юртлари билан бир қаторда қишки имтиҳон ва синовлар сессиясини юқори кўрсаткичлар билан якунлаш учун жиддий ҳаракат қилмоқда.

Институтнинг ўқув-тарбия ишларидаги муваффақиятларимиз студентлар активининг иши ва фаолиятига кўп жиҳатдан боғлиқ. Студентлар активи академик предметларнинг қўйилиши, тартиб-интизомни мустаҳкамлаш, дарсларга студентларнинг давомати каби муҳим масалалар билан бевосита шуғулланиб келмоқда. Шунингдек, айрим студентларнинг дангасалик, меҳнатга нотўғри муносабатда бўлиш, беғамлик сингари зарарли кайфиятларига ўз вақтида зарба бериш каби муҳим вазифалар ҳам институт партия, комсомол ва касаба союз ташкилотларининг диққат марказида бўлди.

Бу йилги қишки имтиҳон ва синовлар сессиясида институтимизда ўқиб турган 3800 га яқин студент иштирок этади. Семестр давомида сабабсиз дарсларга қатнашмаган айрим студентларгина имтиҳонларга киритилмади. Ўтган семестрлардаги имтиҳонлардан қарзлари бўлган битта ҳам студент йўқ.

Ҳамма кафедраларда консультациялар қизиб кетган, сабабли равишда ўтилмай қолган лекциялар ўқилмоқда, заифроқ студентларга қўшимча машғулотлар ўтказилмоқда. Шунингдек, мустақил лекция, тинглашга муҳтож бўлган студентлар учун лаборатория ва хоналар ажратилди. Кутубхона ва ётоқхоналардаги ўқиш хоналари кам бўлганлиги учун институт маъмурияти бу семестрда имтиҳон бўлмайдиган кафедраларнинг хоналарини студентларга ажратиб берди. Бу ҳол студентларнинг синов ва имтиҳонларга пухта тайёрланишлари учун зарур шароит вужудга келтиради. Студентлар ошхонаси ва буфетларнинг фаолияти яхшиланди, ётоқхоналарда ҳам студентларнинг китоб устида ишлашлари учун шароит яратилди. Яқинда бўлиб ўтган партия бюросининг мажлисида қишки имтиҳон ва синовлар сессиясини муваффақиятли ўтказиш учун зарур бўлган барча тадбирлар белгиланди. Айниқса, биринчи ва иккинчи курслар студентларига эътибор кучайтирилади. Чунки бу йил биринчи курс студентлари олий ўқув юрти шароитида биринчи марта имтиҳондан ўтадилар, иккинчи курс студентлари эса бу йилги тартибга ва СССР олий ўқув юртлариаро тузилган планга мувофиқ СССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг буйруғи билан тузилган комиссия олдида давлат имтиҳонидан ўтадилар.

Институтимизда қишки синов ва имтиҳонлар сессиясини муваффақиятли ўтказиш учун ҳамма шарт-шароитлар мавжуд.

Н. Н. КОМПАНЦЕВ,
В. М. Молотов номли Тошкент Давлат медицина институти директорининг ўринбосари.

ТЕХНИКУМЛАРДА

Медицина билим юртида

Охунбобоев номли Тошкент медицина билим юртида бу йил 2 мингдан ортиқ ўқувчи имтиҳондан ўтади. Шунинг учун ҳам маъмурият, партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари бу муҳим ишга олдиндан катта эътибор бердилар. Имтиҳонлар жадвали қарийб бир ойча илгари тузиб, осиб қўйилди, ўқитувчилардан навбатчи консультантлар белгиланди, ёрдамчи хоналар, ўқишхоналар ажратилди, кутубхонанинг кундалик иш вақти 14 соатга узайтирилди.

РЕПОРТАЖ

ҚИЗҒИН КУНЛАР

Студентлар ҳаётида қизғин кунлар, китоб билан кўпроқ ошна бўладиган, гуруҳ-гуруҳ бўлиб олиб, хоналарни ичидан берклаб дарс тайёрлайдиган, кечаларни кундузга улаб конспектларни ўқиб чиқадиган ажойиб дамлар бошланди. Ана шу кунларда ҳар бир институт, ҳар бир факультетда ҳаёт қайнайди.

Мана, Тошкентдаги темир йўл транспорти инженерлари институтининг муаззам ўқув корпуси. Озода, шинам безатилган вестибюль. Коридорларда аллақандай, тантанали сукунат ҳукмрон. Бир хонанинг эшиги очилиб, аввал семизгина папкани

қўлтиқлаган профессор, сўнг гуруҳ-гуруҳ студентлар чиқишди. Улардан бир тўдаси гардеробдан кийимларини олишди-да, ўқув корпусининг олд томонига жойлашган озода, тартибли ошхонага киришди. Лаззатли таомларни еб бўлгач, ётоқхонага ўтишди. Ётоқхона ошхонанинг ёнгинасида. Унинг қаватида почта бўлими, омонат касса бор. Ётоқхона ёнида яна каттагина бир зал бор. Бунда студентлар диплом ишлари билан шуғулланадилар. Ҳозир бу залда имтиҳонларга тайёрланиб ўтирган ўнлаб студентларни учратиш мумкин. Студент ҳаётида муҳим роль ўйнайдиган бу муассасаларнинг бир ерда бўлиши уларга катта қулайлик туғдирган, уларнинг қимматли вақтини тежашга ёрдам беряпти.

Механика факультети IV курс студентларидан А. Носиров, Б. Раҳимжонов, В. Клюев, М. Кенбанов, В. Ҳасанов ўртоқлар телетехника фанидан имтиҳонга тайёрланишга киришдилар. (1-суратга қаранг). Институт маъмурияти яқинда ётоқхоналарнинг жиҳозларини бойитиш мақсадида қўшимча равишда стол-стуллар, шифанерлар, тумбочкалар, электр асбоблари олиб берди. Шинамгина, ҳамма қулай шароитлар яратилган, иссиққина хонада дарс тайёрлаш қизғин бормоқда.

Биз институт ётоқхонасининг бошқа хоналарида, консультациялар, обзор лекциялар бўладиган хоналарда, ўқишхона ва кутубхоналарда бўлдик. Ҳамма жойда қизғин ҳаёт, ҳамма хонада зўр тараддуд... Институт маъмурияти, партия, комсомол ташкилотлари ва касаба союз маҳаллий комитети ўз мажлисларида қишки имтиҳонларга тайёргарлик ва уни муваффақиятли ўтказиш тадбирларини кўриб, атрофлича муҳокама қилганлар.

Биз институт бошлиғининг ўринбосари ўртоқ И. Г. Бескровний билан суҳбатлашдик.

— Бу йил институтимиз бўйича 2 мингга яқин студент имтиҳон беради. Шунингдек, қишки сессияда кечки бўлим студентларидан 300 киши, сиртқи бўлимда ўқиётганлардан 500 киши имтиҳон топширади. Ана шунинг учун ҳам имтиҳонларни зўр уюшқоқлик билан ўтказиш катта аҳамиятга эга. Ҳар бир кафедра, ҳар бир группада, факультетларнинг илмий советлари, партия ташкилотларида синов ва имтиҳонларни муваффақиятли ўтказишга ёрдам берадиган тадбирлар кенг муҳокама қилинди. Айрим студентлар билан якка-якка суҳбат ўтказилди. Бўшроқ студентларга ёрдам кучайтирилди. Бу йил СССР Олий таълим министрлигининг буйруғига мувофиқ олий малакали кадрларни тайёрлаш сифатини яхшилаш учун студентлар ўртасидаги таълим-тарбия ишларини намунали йўлга қўйишга алоҳида эътибор берилаётир. Бу йил студентларнинг китоб устида мустақил ишлашларига катта аҳамият бердик, ижтимоий-сиёсий фанларни ўқитишни тубдан яхшиладик, студентларнинг ишлаб чиқариш практикасини юқори савияда ўтказишга эришдик. Шунингдек, студентларга тепловозлар қурилиши, махсус алоқа воситалари, атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш ҳақидаги ўқув фильмлари кўрсатилди.

Икки томонида ўқув аудиториялари саф тортган коридордан бормоқдамиз. Баъзи аудиториялар эшигига «Мустақил тайёрланувчилар хонаси» деган ёзувлар осиб қўйилган. Ҳар бир факультетда навбатчи ўқитувчилар консультация ўтказиб, консультантлар ишини тартибга солиб турибдилар.

Мана, аудиториялардан бирида студентлар мустақил тайёргарлик кўрмоқдалар. Баъзилар китоб ўқиётир, айримлари бутун вужуди билан конспектга тикилган.

Ўқитувчи ўртоқ Р. А. Муҳаммаджонов ҳам шу ерда, студентлар орасида. У, биринчи курс студентларидан С. Ғуломова билан С. Ғайбуллаевга чизиқли геометриядан консультация беряпти (2-сурат).

Бошқа хоналарда ҳам ана шунга ўхшаган манзараларга дуч келамиз. Механика, эксплуатация, қурилиш ва саноат-граждан қурилиши факультетларининг деканатлари олдидаги эълонлар тахтасини имтиҳон ва консультацияларнинг жадваллари, имтиҳонларга тайёргарликнинг бориши, синовларнинг топширилиши ҳақидаги маълумотларни билдирувчи хабарлар, шу ҳақда чиққан «Молния», «Жанговар варақа»лар безаб турипти. Айниқса, институт кутубхонасида имтиҳон тараддуди авжида. Бу ерга кирган киши китоб устида бутун диққатини йиғиб ишлаётган студентларга ҳалал бермаслик учун пичирлаб гаплашишга, кутубхоначига ўз заказини ярим товуш билан айтишга ҳаракат қилади. Ўқишхонада эса одам кўп. Шунга қарамай, бу ерда тантанали осойишталик. Ўқилган варақларнинг шитирлаши, ручканинг оқ қоғоз устида юришидан чиққан қитирлашгина эшитилади. Ҳамманинг фикри-ёди китобда, ана шу билим манбаида. Мана, биринчи қаторда ўтирган студентлар ҳам билимга ташна кўзларини китобга тикканлар (3-суратга қаранг). Қурилиш факультетининг III курс студенти М. Мукашева ва эксплуатация факультетининг V курс студенти М. Сасикбоев ўртоқлар навбатдаги имтиҳонларга тайёрланмоқдалар.

Фаннинг машаққатли сўқмоқ йўлларидан дадиллик билан олға силжиётган бу студентларнинг, меҳнатсевар институт коллективининг имтиҳонлар сессиясини қувончли кўрсаткичлар билан якунлашлари учун ҳамма имкониятлар бор эканлигига тўла ишонч ҳосил қилдик. Уларга катта-катта муваффақиятлар тилаймиз.

М. ЯҲЁЕВ.
В. Салов фотолари.

Совет Иттифоқи Маршали Г. К. Жуковнинг Бирмада бўлиши

РАНГУН, 11 февраль. (ТАСС). Совет Иттифоқи Маршали Г. К. Жуков кеча Рангунга келгандан кейин уни Бирма Иттифоқининг президенти Ба У қабул қилди. Г. К. Жуков ва унинг ҳамроҳлари жойлашган президент саройида Г. К. Жуков президент доктор Ба У билан суҳбатлашди. Доктор Ба У меҳмонни самимий кутиб олди.

Кечқурун Бирма Иттифоқининг президенти доктор Ба У Совет Иттифоқи Маршали Г. К. Жуков шарафига зиёфат берди. Зиёфатда генерал-полковник Н. О. Павловский, генерал-лейтенант Л. М. Китаев, вице-адмирал И. Д. Елисеев, генерал-лейтенант Н. П. Дагаев ва Маршалнинг бошқа ҳамроҳлари ҳозир бўлдилар. Зиёфатда Совет Иттифоқининг Бирмадаги элчиси А. Д. Шчиборин ҳам бор эди.

Зиёфатда Бирма томонидан бош министр ва мудофаа министри У Ба Све, бош министр ўринбосари Такин Тин, депутатлар палатасининг раиси Бо Хму Аунг, миллатлар палатасининг раиси Сао Шве Тайк, министрлар, Бирма Иттифоқи қуролли кучларининг олий офицерлари, шунингдек дипломатик корпус аъзолари ҳозир бўлдилар.

Президент Ба У СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Е. Ворошилов ва Совет Иттифоқи Маршали Г. К. Жуков шарафига қадаҳ кўтарди. Маршал Жуков Бирма Иттифоқи президенти Ба У шарафига қадаҳ кўтарди. Совет Иттифоқи ва Бирма давлат гимнлари ижро этилди. Зиёфат дўстона вазиятда ўтди. Зиёфатдан кейин концерт берилди.

Бирма пойтахтининг жамоатчилиги Г. К. Жуковнинг Бирмага қилган визитига ва унинг мамлакат бўйлаб сафар қилишига катта эътибор бермоқда. Г. К. Жуков келадиган кунда Рангундаги ҳамма катта газеталар Г. К. Жуковнинг муфассал биографиясини ва унинг портретини босиб чиқардилар. «Нью таймс оф Бирма», «Нейшн», «Бирман» газеталари ва бошқа газеталар бу материалларни энг кўринарли жойларда босиб чиқармоқдалар.

Бугун эрталаб Г. К. Жуков ва унинг ҳамроҳлари махсус самолетларга тушиб, Бирма бўйлаб саёҳат қилиш учун Рангундан жўнаб кетдилар. Бу сафар вақтида улар мамлакатнинг бир қанча хўжалик, маданий ва тарихий марказларини бориб кўрадилар. Ички ишлар министри Жакин Та Кин бошчилигида Бирма Иттифоқи ҳукуматининг вакиллари уларга ҳамроҳ бўлмоқдалар.

Уста Ширин Муродов

Республикадаги кекса халқ усталаридан ва меъморлардан бири, хизмат кўрсатган архитектура арбоби, Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг фахрий аъзоси Уста Ширин Муродов узоқ давом этган оғир касалликдан кейин 1957 йил 12 февралда вафот этди.

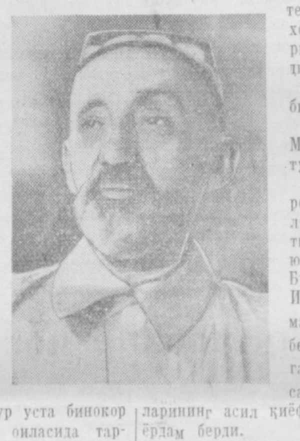

Ширин Муродов ўзининг жўшқин фаолияти ва ижодий меҳнати давомида халққа бадиий жиҳатдан юксак бўлган бир қатор меъморчилик асарларини берди. Бу асарлар Ўзбекистон халқ санъатининг бой хазинасига ҳисса бўлиб қўшилди.

Ширин Муродов 1880 йилда Бухоро шаҳрида бинокор уста оиласида туғилган. У, етим қолгач, Бухорода машҳур уста бинокор бўлган амакасининг оиласида тарбияланди. 20 ёшидаёқ ёш Муродов биноларнинг интеръерларини нафис нақишлар билан безаб ва ўзбек миллий санъатининг энг яхши традицияларини давом эттириб, мустақил равишда бинолар қурабошлайди. Унинг ишлари аввал қадирдон Бухорода, сўнгра эса Ўзбекистоннинг ҳамма ерида кенг эътирофга сазовор бўлади. Уста Ширин Муродов революцияга қадар бир қатор ажойиб меъморчилик асарларини — Бухоро яқинида жойлашган Стора Махосса саройидаги «оқ зал», Кармана атрофидаги сарой ва бошқа турор-жой биноларини яратган эди.

Улуғ Октябрь революцияси Уста талантининг тўла гуллаб-яшнаши учун барча шароитларни яратиб, унинг ҳаётида янги давр очди. Ширин Муродов бу даврда етук уста бўлиб етишди ва ўзбек халқ санъати меросидан энг яхши нарсаларни олибгина қолмасдан, балки уларни ривожлантирди, халқ миллий мотивларини мукаммаллаштирди.

1937 йилда у Москвада Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкасида Туркманистон ССР повильонида ўймакорлик ишларини бажарди. Тошкент шаҳридаги бир қатор жамоат бинолари (область ижроия комитети, Гўшт-сут саноати Министрлиги, Совхозлар министрлиги бинолари, Курант) отоқли ўзбек устасининг талантини ўзида акс эттиради.

Навоий номидаги опера ва балет театридаги «Бухоро зали» Ширин Муродов ижодининг ажойиб намуналаридан биридир.

Уста Ширин Муродов архитектуранинг қадимги ёдгорликларини реставрация қилишда актив иштирок этди. Унинг юксак маҳорати Бухоро шаҳридаги Исмоил Самоний мавзолейи, Улуғбек мадрасаси сингари қадимий санъат ёдгорликларининг асил қиёфасини тиклашга ёрдам берди.

У ўз ҳаётининг сўнгги йилларида ўймакорлик нақши ва сталактит қурилиши қонунларини белгиловчи жадваллар бўйича катта тадқиқот ишларини олиб борди. Бу соҳадаги асарлари нашрга тайёрланмоқда.

Ширин Муродов ўзининг бутун ҳаётини бағишлаган ишни давом эттирувчи халқ усталарининг бутун бир авлодини тарбиялади.

Партия ва Ҳукумат Ширин Муродовнинг халқ олдидаги хизматларига юксак баҳо берди. У, Ленин ордени, Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан, «Шавкатли меҳнат учун» медали билан мукофотланди. Унга 1943-йилда халқ устаси унвони берилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Уста Ширинни ўзининг фахрий академиги қилиб сайлайди. Ширин Муродов 1948 йилда Сталин мукофоти лауреати бўлади. Халқ уни Тошкент шаҳар Совети депутатлигига сайлаб, юксак ишонч билдирди.

Ўзбек халқининг ажойиб фарзанди, отоқли халқ устаси ва меъмори Уста Ширин Муродов хотираси қалбимизда узоқ сақланади.

Х. М. Абдуллаев, У. А. Орифов, А. Абдуллаев, М. Т. Ойбек, Т. А. Аслонқулов, А. Б. Бобохонов, Ғафур Ғулом, М. С. Булатов, Т. Д. Жумаев, А. П. Захарова, И. С. Иброҳимов, Т. Н. Қори Ниёзов, С. Г. Караш, З. З. Калонов, А. М. Қўчқоров, И. М. Мўминов, У. Т. Тансиқбоев, А. Т. Шахов, Х. Ф. Фозилов, С. Ю. Юнусов, Б. Р. Раҳмонов.

УСТА ШИРИН МУРОДОВНИ ДАФН ЭТИШ МАРОСИМИНИ УЮШТИРИШ КОМИССИЯСИДАН

Уста Ширин Муродовнинг кўмиш маросимини уюштириш комиссияси билдирадики, марҳумнинг жасади солинган тобут Тошкент шаҳар Ижроия комитети залига қўйилади. Марҳум билан видолашиш учун кишилар 1957 йил 13 февраль соат 10 дан 12 гача қўйилади.

Марҳумнинг жасади соат 12 да олиб чиқилади ва Чиғотой қабристонига дафин этилади.

Редактор ўринбосари М. ҚОРИЕВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/II да **Ҳожи афанди уйланади,** 14/II да **Ганг дарёсининг қизи.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/II кеч соат 9 да **Мис чавондоз,** 14/II да **Чио-Чио-Сан.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 13/II да **Азиз ва Санам,** 14/II да **Сурмахон.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 3 бўлимда цирк томошалари. 13/II дан 17/II гача **К. Дороттининг** хайрлашув гастроллари. Томоша кеч соат 8 да бошланади.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

Кенг экранли **«Родина»** — кундуз ва кечқурун кенг экранли янги бадиий фильмлар: **1/Бахтиёр ёшлик 2/«Товарищ» денгизга чиқади.**

«ИСКРА», «ЁШ ГВАРДИЯ», — кундуз ва кечқурун янги бадиий фильм **Пролог.**

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Пролог,** кеч соат 10 да **Жаноб 420** (1 ва 2-серия).

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ. Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими 136 Пропаганда бўлими — 136. Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. Қишлоқ хўжалик бўлими — 135. Саноат ва транспорт бўлими — 132. Хатлар бўлими — 34048. Маҳаллий ахборот бўлими 135. Секретариат — 34048 Эълонлар бўлими — 28142.

Р 00940. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № — 1740